

Warszawa, dnia 9 kwietnia 2013 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

DPOPC.432.134.2013 / 2

SPRAWOZDANIE
z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 26 marca 2013 r.

W dniu 26 marca 2013 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 roku zmienionym Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 roku oraz Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów nr 20 z dnia 8 marca 2013 r.

W posiedzeniu Zespołu oprócz jego członków wzięli udział przebywający w Polsce z wizytą przedstawiciele Sekcji Wykonywania Wyroków Sekretariatu Rady Europy (dalej SWW): Pani Corinne Amat, Kierownik Wydziału zajmującego się m. in. wyrokami w sprawach polskich oraz pracownicy: Pani Zoe Bryanston-Cross i delegowany do SWW polski sędzia, Pan Szymon Janczarek.

Spotkaniu przewodniczyła Pani Justyna Chrzanowska, Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Pełnomocnik), która przedstawiła zebranych gości oraz oddała głos Pani C. Amat.

1. Pani C. Amat poinformowała o zmianie metod pracy SWW i Komitetu Ministrów Rady Europy, który zajmuje się m. in. nadzorowaniem wykonywania wyroków Trybunału (dalej KM) oraz iż liczba wyroków Trybunału wydanych przeciwko wszystkim państwom, a znajdujących się obecnie w fazie wykonywania to 11 000. Zapowiedziała też, że w trakcie wizyty w Polsce chciałaby porozmawiać głównie o tych wyrokach, które są objęte wzmocnioną procedurą nadzoru KM.

W tym kontekście Przewodnicząca przedstawiła gościom informacje o postrzeganiu kwestii wykonywania wyroków przez polskie społeczeństwo i parlament. Poinformowała o rozwoju w ostatnim czasie współpracy władzy wykonawczej i ustawodawczej na tym polu. Powiadomiła też gości, iż obecnie Rząd znajduje się pod ogromną presją społeczeństwa obywatelskiego ze względu na bardzo dużą liczbę wyroków będących formalnie w fazie wykonywania. Wyraziła nadzieję na współpracę z SWW w celu zmniejszenia tej liczby.

2. Następnie pracownik Departamentu do spraw Postępowań przed Międzynarodowymi Organami Ochrony Praw Człowieka (dalej DPOPC), Pani Magdalena Borowska, przedstawiła informację na temat przebiegu posiedzenia Komitetu Ministrów ds. Praw Człowieka (dalej DH), które odbyło się w dniach 5-7 marca br. W trakcie tego posiedzenia KM wydał dwie

decyzje dotyczące stanu wykonania wyroków w grupach *Orchowski* i *Sikorski* (warunki bytowe w jednostkach penitencjarnych) oraz *Kaprykowski* (opieka medyczna w jednostkach penitencjarnych). Pani M. Borowska poinformowała też, iż KM wydał rezolucje końcowe ws. 6 wyroków w polskich sprawach, tym samym zamykając ich wykonywanie.

3. C. Amat powiedziała, iż Polska jest postrzegana, jako kraj rzetelnie wykonujący wyroki, który SWW często podaje innym krajom za przykład do naśladowania. Stwierdziła, że postrzeganie państwa przez pryzmat liczby wyroków znajdujących się w fazie wykonywania nie jest dobre, bo daje mylny obraz rzeczywistości. Wielu z wyroków nie da się wykonać z dnia na dzień, potrzeba na to czasu. Dlatego ważne jest pozostawanie w dialogu i transparentność, jeśli chodzi o podejmowane działania. Warto dodać, że ocena podjętych działań również wymaga czasu. Konkludując, dodała, iż ten rok będzie rokiem zamknięcia wielu polskich spraw.

4. Następnie reprezentantka Ministerstwa Sprawiedliwości, Pani sędzia Urszula Szafrąńska przedstawiła aktualne informacje dotyczące stanu realizacji planu działania w zakresie wykonania środków generalnych w wyrokach z tzw. grupy *Trzaska* (przewlekłość tymczasowych aresztów).

5. Pani sędzia U. Szafrąńska zaprezentowała również planowane nowelizacje kodyfikacji karnych w kontekście wykonywania wyroków Trybunału.

6. Natomiast Pani sędzia Beata Wilkołek, również z Ministerstwa Sprawiedliwości, przedstawiła dane statystyczne dotyczące stosowania tymczasowych aresztów oraz informacje nt. zastosowania nowych przepisów regulujących nadzór administracyjny Ministra Sprawiedliwości nad działalnością sądów.

7. Po wysłuchaniu informacji reprezentantek resortu sprawiedliwości Pani C. Amat zwróciła się do nich o przesłanie zaktualizowanego planu działań ws. wyroków z grupy *Trzaska*, który zawierałby nowe statystyki w takim układzie, w jakim zostały przedstawione w 2011 r.

8. Przewodnicząca podsumowała tę część posiedzenia, zobowiązując się do przesłania ww. planów działania i zaznaczając, iż rezultaty nowelizacji kodyfikacji karnych będą najwcześniej widoczne za około dwa lata (jeśli wejdą one możliwie szybko w życie), jak również, iż planowana nowelizacja ma na celu głównie usprawnienie procedury karnej w zakresie wykraczającym ponad to co wynika z orzecznictwa ETPCz. Dlatego też przedmiotowa nowelizacja nie powinna mieć decydującego znaczenia dla oceny wykonania spraw z grupy *Trzaska* (tymczasowe areszty). Wyraziła też nadzieję, że przedstawione przez Ministerstwo Sprawiedliwości pozostałe środki okażą się wystarczające dla realizacji wyroków z ww. grupy.

9. C. Amat stwierdziła, że realizacja środków generalnych nie wymaga już zmian legislacyjnych, ale konieczne jest wykazanie, że dokonane wcześniej zmiany odnoszą spodziewany skutek. Najważniejsze jest, by w przypadku tymczasowych aresztów utrzymał się trend spadkowy co do liczby stosowanych aresztów i wnoszonych do ETPCz nowych

skarg, a państwo podejmowało dalsze środki, nawet takie, które wychodzą poza realizację wyroku.

10. Następnie Pani sędzia Urszula Szafrąńska przedstawiła informacje dotyczące przygotowania planu działania realizacji wyroków w sprawach *Horych* i *Piechowicz* (zastosowanie klauzuli „więzień niebezpieczny”).

11. C. Amat podziękowała za informacje i dodała, iż SWW oczekuje na przesłanie planu działania ws. wykonania tych dwóch wyroków.

12. Podczas kolejnej części spotkania poruszono kwestię wykonania wyroków z tzw. grupy *Fuchs p. Polsce*, które dotyczą przewlekłości postępowań administracyjnych i sądowno-administracyjnych.

Pierwsza głos zabrała Pani Monika Piłat, reprezentantka Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji (dalej MAiC). Poinformowała, iż niestety jej resort nie gromadzi danych statystycznych nt. czasu trwania postępowań administracyjnych przed organami administracji rządowej i samorządowej, gdyż jest to bardzo trudne ze względu na rozdrobnienie organów i bardzo dużą liczbę różnego rodzaju postępowań, które podlegają różnym resortom. Wspomniała również o roli ustawy regulującej odpowiedzialność majątkową funkcjonariuszy publicznych za naruszenie prawa przewidującej regres na rzecz skarbu państwa.

13. Następnie przedstawiciele Biura Orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego przybliżyli specyfikę postępowania sądowno-administracyjnego oraz zaprezentowali informacje nt. liczby spraw rozpatrywanych w ciągu ostatnich lat przez sądy administracyjne i Naczelny Sąd Administracyjny oraz średni czas trwania postępowań przed tymi sądami. Zaprezentowali również dane dotyczące stosowania instytucji nadzoru i lustracji postępowań przed sądami administracyjnymi.

14. Przewodnicząca podziękowała przedstawicielom NSA za wyczerpujące przedstawienie tematu.

15. C. Amat również podziękowała za informacje. Wyraziła nadzieję na ich szybkie otrzymanie na piśmie i ujęcie danych statystycznych w taki sam sposób, jak miało to miejsce w planie działania dotyczącym grupy *Fuchs*, przesłanym w 2011 r., aby można było prześledzić trend. Zwróciła uwagę, iż brakuje bardziej szczegółowych danych statystycznych dotyczących postępowań przed NSA i oczywiście danych dotyczących postępowań przed organami administracji.

16. Sędzia Szymon Janczarek dodał, iż potrzebne są dane statystyczne ukazujące sytuację w NSA, które pozwalałyby stwierdzić, czy istnieje tam zaległość, czy też nie. Kolejną ważną kwestią jest możliwość zadośćuczynienia skarżącemu, w którego sprawie postępowanie trwa zbyt długo.

17. Przedstawicielka MAiC jeszcze raz poinformowała, że niezwykle trudno byłoby zgromadzić statystyki dotyczące postępowań przed organami administracji, tym bardziej, że ministerstwo nie jest organem wyższego stopnia nad wszystkimi organami administracji.

18. Reprezentant NSA dodał, iż organy administracji uważają, że nie wiąże ich orzecznictwo NSA poza konkretnymi sprawami, w których zostało wydane. W odpowiedzi na pytania Pana Sz. Janczarka powiedział, iż tendencja wzrostowa dotyczy wpływu spraw do sądów administracyjnych, jednakże sądy te dysponują różnymi środkami zaradczymi, takimi jak np. delegowanie sędziów. Przypomniał również o planowanej nowelizacji prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnym.

19. Przewodnicząca zaproponowała zorganizowanie spotkania roboczego z przedstawicielami resortu administracji, NSA oraz niektórych innych resortów w celu wypracowania metody zebrania statystyk dotyczących kwestii czasu trwania postępowań administracyjnych.

20. Następnie Sekretarz Zespołu, Pani Katarzyna Bralczyk przedstawiła informację nt. planów i raportów działania w następujących sprawach przesłanych do SWW w pierwszym kwartale 2013 r. :

Biziuk (nr 2) (art. 5 § 1 i art. 5 § 4)

Byrzykowski (art. 2)

Mirosław Garlicki, Stokłosa i Pohoska (art. 5 § 3 i art. 6 § 1 - Pohoska)

Garycki i Finster (art. 5 § 3 art. 6 § 2)

Grzelak (art. 14 w zw. z art. 9)

Giszczak (art. 8 §.1)

Kozak (art. 14 w zw. z art. 8)

Łaskiewicz (art. 5 § 4)

Miernicki (art. 5 § 1 i art. 8)

Richert (art. 6 § 1)

Wasilewska and Kałucka (art. 2)

Wojtas – Kaleta (art. 10)

Woś (art. 6 § 1)

21. Sekretarz Zespołu powiadomiła też o niedawnej (8 marca br.) zmianie Zarządzenia o powołaniu Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, która wprowadziła obowiązek sporządzania corocznego raportu z wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę (w zamian za wcześniejsze półroczne raporty z wykonywania Programu Działań Rządu w tym zakresie, którego realizacja została zamknięta w lipcu 2012 r.).

22. Sekretarz Zespołu poinformowała również, iż w związku ze zmianą ww. Zarządzenia został już przygotowany *Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2012 r.*, który niebawem zostanie przesłany do Prezesa Rady Ministrów i Rady Ministrów.

23. Sekretarz Zespołu przedstawiła też informację nt. działań podjętych w celu zapewnienia oceny rządowych projektów aktów prawnych pod kątem ich zgodności z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności przez odpowiedzialne za ich przygotowanie resorty. W tym kontekście wspomniała o szkoleniu, jakie zostało przeprowadzone dla pracowników administracji publicznej. Przewodnicząca,

zapowiedziała, iż szkolenia takie będą kontynuowane i zostaną przeprowadzone także dla przedstawicieli organów administracji samorządowej.

24. Na zakończenie posiedzenia Zespołu Przewodnicząca zapowiedziała, iż goście z Rady Europy odbędą w czasie swej wizyty spotkania z przedstawicielami: Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Sprawiedliwości, Centralnego Zarządu Służby Więziennej, Ministerstwa Zdrowia oraz z Rzecznik Praw Pacjenta.

25. **Podsumowanie ustaleń:**

- **Ministerstwo Sprawiedliwości** przygotuje plan działania ws. *Horych i Piechowicz*,
- **Ministerstwo Sprawiedliwości** przygotuje zaktualizowany plan działania ws. *Trzaska* zawierający dane statystyczne w takim ujęciu, jak miało to miejsce w 2011 r.;
- **Naczelny Sąd Administracyjny** przygotuje zaktualizowany plan działania ws. *Fuchs* zawierający dane statystyczne w takim ujęciu, jak miało to miejsce w 2011 r.;
- **Odbędzie się spotkanie robocze z przedstawicielami resortu administracji, NSA oraz niektórych innych resortów** w celu wypracowania metody zebrania statystyk dotyczących kwestii czasu trwania postępowań administracyjnych.

O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu. W przypadku pytań proszę kontaktować się z Sekretarzem Zespołu (katarzyna.bralczyk@msz.gov.pl).

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Załącznik:

Przedstawiciele resortów biorący udział w posiedzeniu

Opracowała: Katarzyna Bralczyk, DPOPC MSZ

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 26 marca 2013 r.**

Przewodnicząca Zespołu	Justyna Chrzanowska
Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych ds. Postępowań przed ETPCz	Aleksandra Mężykowska
Sekretarz Zespołu	Katarzyna Bralczyk
Sekcja Wykonywania Wyroków Sekretariatu Rady Europy	Corinne Amat Zoe Bryanston-Cross Szymon Janczarek
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	Monika Piłat
Ministerstwo Edukacji Narodowej	Grażyna Płoszajska
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	Ewa Rasteńska
Ministerstwo Sprawiedliwości	Urszula Szafrąńska Beata Wilkołek
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Wirginia Prejs,
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	Magdalena Borowska Katarzyna Holy Paweł Jaworski Justyna Kalicka- Andziak Agnieszka Kozińska Jakub Safjański
Ministerstwo Zdrowia	Anna Błaszczuk
Biuro Prokuratora Generalnego	Piotr Turek
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Michał Zoń Teresa Kujawa
Kancelaria Senatu	Joanna Granowska Beata Mandyliś
Naczelny Sąd Administracyjny	Jerzy Siegień Marian Wolanin Janusz Drachal Agnieszka Wilk-Ilewicz

Warszawa, dnia 10 lipca 2013 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

elektronicznie do członków Zespołu

SPRAWOZDANIE
z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 24 czerwca 2013 r.

W dniu 24 czerwca 2013 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 roku zmienionym Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 roku oraz Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów nr 20 z dnia 8 marca 2013 r.

Spotkaniu przewodniczyła Pani Justyna Chrzanowska, Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Przewodnicząca).

1. Data posiedzeń komisji parlamentarnych dot. kwestii wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Na prośbę Przewodniczącej przedstawiciele Kancelarii Sejmu i Kancelarii Senatu poinformowali, iż posiedzenia komisji obu izb zajmujących się kwestiami praw człowieka, w tym tematyką wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka odbędą się najprawdopodobniej w 2. połowie lipca.

2. Wymiana informacji nt. strategii wykonania wyroku ws. P. i S.

Reprezentantka Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa (dalej PGSP) przedstawiła swoją opinię dotyczącą ew. roszczenia regresowego wobec Szpitala im. J. Bożego w Lublinie, który nie wykonał świadczenia, do którego był zobowiązany. Poinformowała o szeregu wątpliwości dotyczących takiego rozwiązania i o konieczności uzyskania bardziej szczegółowych informacji o okolicznościach faktycznych, które doprowadziły do naruszenia Konwencji.

Przewodnicząca wyraziła przekonanie, iż jest to jedynie wstępna opinia, która będzie stanowić podstawę do dalszych rozmów w podzespole roboczym.

Przedstawicielka Ministerstwa Zdrowia (dalej MZ) przyznała, iż publiczny podmiot medyczny musi spełniać świadczenia gwarantowane przez państwo lub wskazać inny podmiot, który danego świadczenia udzieli. Zaznaczyła jednak, iż po wygaśnięciu umowy z podmiotem medycznym trudno jest występować z roszczeniem wobec niego. Dodała, że MZ może jedynie kontrolować prawidłowość wykonywanych zadań, ale taka kontrola nie ma

konsekwencji finansowych, trudno byłoby też podjąć działania mające na celu wykreślenie podmiotu z listy świadczeniodawców. W sprawie *P. i S.* wydaje się, że zawiniło wiele podmiotów. Ponadto wśród podmiotów medycznych panuje przekonanie, że dużo większym ryzykiem jest wykonanie świadczenia wynikającego z prawa do aborcji niż jego niewykonanie.

Przewodnicząca zaproponowała zwołanie podzespołu w składzie: MZ, PGSP, Ministerstwo Sprawiedliwości (dalej MS), Rzecznik Praw Pacjenta (dalej RPP), Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej BRPO).

3. Informacja nt. stanu wykonania wyroku ws. *Nowakowski*.

Informację nt. aktualnego stanu wykonania wyroku ws. *Nowakowski p. Polsce* przedstawiła p. Agnieszka Kozińska, Naczelnik Wydziału II. Zgodnie z wyrokiem strony powinny zawrzeć ugodę, na mocy której państwo zwróci skarżącemu kolekcję broni lub zapłaci odszkodowanie, przy czym zdecydowanie najlepszym rozwiązaniem byłby zwrot kolekcji. Dlatego też w dniu 20 czerwca odbyło się spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej MSZ), Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej MKiDN) oraz Muzeum Powstania Warszawskiego (dalej MPW). Ustalono, iż część kolekcji znajduje się nadal w magazynach policji, a część w MPW. W czasie spotkania zdecydowano, że policja powinna przekazać znajdującą się w jej magazynach część kolekcji do MPW. Następnie MPW pozbawi broń cech bojowych i przekaże ją do prywatnego muzeum założonego przez skarżącego. Zaznaczono, iż należy sprawdzić przepisy podatkowe związane z instytucją darowizny.

Obecny na posiedzeniu Zespołu przedstawiciel MKiDN zwrócił się o przesyłanie informacji o stanie wykonania tego wyroku również do jego wiadomości.

4. Informacja nt. strategii wykonania wyroku ws. *Grzelak*.

Przewodnicząca przypomniała, iż przedstawiciele Sekretariatu Rady Europy (dalej RE) podczas marcowej wizyty w Polsce dali odczuć, iż RE oczekuje na jak najszybsze sfinalizowanie sprawy. Dlatego też jak najszybciej należy przedstawić zaktualizowany plan lub raport z działań¹. Jeśli nie zostanie on złożony, to można się spodziewać rezolucji tymczasowej Komitetu Ministrów.

Przedstawicielka Ministerstwa Edukacji Narodowej (dalej MEN), p. Dyrektor Beata Pawłowska poinformowała, iż przedstawiony uprzednio przez MEN raport z podjętych działań nie znalazł zrozumienia w RE, podjęto zatem prace zmierzające do wykonania tego wyroku poprzez wprowadzenie możliwości nauczania etyki na odległość - e-learning. W tym celu zostanie zmieniona ustawa o systemie oświaty. Przewidywana data jej uchwalenia to styczeń 2014 r. Jednocześnie zostaną podjęte prace nad aktami wykonawczymi, a wcześniej nad delegacją ustawową dla wydania aktów wykonawczych. Następnie należy przygotować samą platformę e-learningową. Realną datą rozpoczęcia nauki etyki na odległość wydaje się być 1 września 2015 r.

Przewodnicząca zapytała, czy udałoby się wcześniej uruchomić e-learning pilotażowo chociażby w kilku placówkach przed wrześniem 2015 r., gdyż jest to odległa data. Zapytała również, jak na tę kwestię zapatruje się BRPO.

¹ Zaktualizowany raport z podjętych działań został przedstawiony RE w dniu 1 lipca br., po wstępnych uwagach RE natury formalnej, formuła dokumentu została zmieniona z raportu na plan działań, po czym został on ponownie przesłany do RE.

Przedstawicielka MEN poinformowała, iż wszelkie programy mogą być uruchamiane jedynie od dnia rozpoczęcia danego roku szkolnego, a kwestia uruchomienia pilotażu jest do rozważenia.

Reprezentant BRPO, p. Dyrektor Mirosław Wróblewski poinformował, iż BRPO z zadowoleniem przyjmuje podjęcie działań, a zwłaszcza zmianę stanowiska MEN odnośnie e-learningu, gdyż wyrok jest w wykonywaniu bardzo długo. Wyraził zdziwienie, że nie istnieje delegacja ustawowa dotycząca nauki etyki, zapytał o konkurs na program do nauczania etyki oraz o kwestię kwalifikacji nauczycieli etyki.

Przewodnicząca dodała, iż docenia troskę BRPO dotyczącą wykonania tego wyroku.

Reprezentantka MEN poinformowała, iż odbył się konkurs na program nauczania etyki, ale metodą tradycyjną, a nie na odległość. Powiadomiła, że delegacja ustawowa do nauczania na odległość istnieje, ale dotyczy zajęć obowiązkowych. Jeśli natomiast chodzi o kwalifikacje nauczycieli do pracy w formie nauczania na odległość, to mogą zająć pewne wątpliwości, czy spełniają je nauczyciele przekazujący wiedzę w sposób tradycyjny.

Podsumowując dyskusję Przewodnicząca podziękowała MEN i BRPO i wyraziła nadzieję na otrzymanie harmonogramu wykonania wyroku ws. Grzelak jeszcze w czerwcu.

5. Wymiana informacji nt. strategii wykonania wyroku ws. *Kędzior*

Na wstępie Przewodnicząca przypomniała, jakich kwestii dotyczy wyrok ws. *Kędzior*, po czym, dysponując już opinią MS, zwróciła się o stanowiska do pozostałych resortów odpowiedzialnych za wykonanie tego wyroku.

Przedstawicielka Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (dalej MPiPS), p. Joanna Maciejewska powiadomiła, iż rola MPiPS w wykonaniu tego wyroku jest drugorzędna. Poinformowała, iż istnieje możliwość przesłania informacji o treści wyroku ze szczególnym uwzględnieniem wymagań dotyczących przyjmowania osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych do wojewodów z prośbą o jej przekazanie Centrom Pomocy Rodzinie i Domom Pomocy Społecznej. Zapowiedziała również, iż odbędzie się też spotkanie z dyrektorami tych placówek, które będzie okazją do ponownego przekazania powyższych informacji.

Reprezentantka MZ, p. Dyrektor Dagmara Korbasińska poinformowała, iż Departament Zdrowia Publicznego opracowuje projekt rozporządzenia przewidującego rozwiązanie mające na celu zapewnienie pomocy adwokata w postępowaniach odwoławczych w powyższym zakresie.

Przewodnicząca zwróciła się z prośbą o włączenie MSZ w prace legislacyjne oraz o przekazanie informacji dotyczących upowszechnienia wyroku ws. *Kędzior* przez MPiPS oraz MZ w ramach właściwości tych resortów.

6. Informacja nt. stanu wykonania wyroku ws. *Bączkowski*

Przewodnicząca przypomniała, iż sprawa ta zaprzęta uwagę RE już bardzo długo i jeśli dojdzie do wprowadzenia kar finansowych dla państw, to będzie to na pewno jedna z pierwszych spraw, za niewykonanie której Rząd RP zostanie ukarany. Poinformowała, że na początku roku wystosowano wspólne pismo Podsekretarza stanu w MSZ, Ministra Macieja Szpunara i Prezesa Rządowego Centrum Legislacji, Ministra Macieja Berka o zapewnieniu zgodności rządowych projektów aktów prawnych z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej Konwencja). Zapowiedziała, iż jest planowana

korrespondencja zwrotna. Wracając do sprawy *Bączkowski*, dodała, iż nie jest możliwe wykonanie wyroku bez zmiany ustawy.

P. Cezary Zaremba, Naczelnik w Departamencie Administracji Publicznej Ministerstwa Administracji i cyfryzacji (dalej MAiC) powiadomił, iż aktualne przepisy są zgodne z Konwencją, a przewidziane w ustawie Prawo o zgromadzeniach terminy są właściwe.

Przedstawiciel BRPO poinformował, że został złożony wniosek do Trybunału Konstytucyjnego (dalej TK) o kontrolę ustawy Prawo o zgromadzeniach także w aspekcie wykonania wyroku ws. *Bączkowski*.

Przewodnicząca podziękowała za zwrócenie uwagi na tę kwestię. Dodała, iż jeśli istnieje potrzeba kontroli konstytucyjnej, tzn. że istnieje problem, wyroku nie wykonano, a tym samym sprawy nie można zamknąć. Podsumowując poinformowała, iż konieczna będzie korespondencja na wysokim szczeblu między MSZ a MAiC².

7. Wymiana informacji nt. stanu przygotowań materiałów do zaktualizowanego planu działania ws. wyroków z grupy Fuchs

Przewodnicząca podziękowała przedstawicielom Naczelnego Sądu Administracyjnego za nadesłany materiał i oddała głos reprezentantom MAiC

P. C. Zaremba poinformował, iż MAiC wystąpi o dane statystyczne do wybranych ośrodków. Dodał, iż w lutym 2013 r. została przygotowana strategia „Sprawne Państwo” obejmująca m. in. problematykę wyroków z grupy Fuchs, planowane są również zmiany w prawie budowlanym, niektóre już funkcjonują, np. 65 dniowy termin, za przekroczenie którego urzędnikom grożą kary, dopuszczenie formy elektronicznej dla niektórych czynności, etc.

Reprezentanci NSA zaproponowali wykorzystanie w zaktualizowanym planie działania danych przekazanych przez NSA w kwestii skarg na bezczynność.

8. Problem egzekucji należności z tytułu kosztów procesu ze środków pochodzących z zadośćuczynienia przyznanego przez Trybunał

Przewodnicząca przypominała o istnieniu zakazu egzekucji ze środków pochodzących z zadośćuczynienia na rzecz należności Skarbu Państwa i dodała, iż MSZ podjął próbę załatwienia tej kwestii. Sprawa została przekazana do MS. Przewodnicząca powiadomiła, że rząd otrzymuje wiele skarg dotyczących nieskutecznego powództwa o odszkodowanie za złe warunki odbywania kary. Takie pozwy są bowiem z reguły oddalane z powodu braku wystarczających dolegliwości doznanych przez skarżącego albo braku bezprawności działania władz ze względu na opóźnione w czasie uchylene niekonstytucyjnego przepisu. Dlatego wskazane byłoby uzyskanie danych z KRS, czy MS o rozpowszechnieniu standardów dotyczących orzecznictwa Trybunału w zakresie pozbawienia wolności i skuteczności środka krajowego (wyroki ws.: *Sikorski, Orchowski*, decyzje ws.: *Łatak, Łomiński*).

Przedstawiciel MS, p. sędzia Marcin Uljasz poinformował, iż aktualnie prowadzone są prace koncepcyjne w powyższej kwestii, które obejmują trzy główne problemy:

- czy w każdym przypadku umorzenie kosztów będzie uzasadnione, może bowiem zajść sytuacja, w której Trybunał zasądza zadośćuczynienie, a w krajowym postępowaniu egzekucyjnym koszty zostają umorzone, wówczas skarżący byłby nienależnie zaspokojony,

² Podsekretarz Stanu w MSZ planuje wystosowanie listu do Podsekretarza Stanu w MAiC dotyczącego konieczności niezwłocznego wykonania wyroku ws. *Bączkowski*.

- jaki podmiot powinien decydować o umorzeniu postępowania egzekucyjnego - zwykle decyduje o tym sąd, a nie komornik, w tym wypadku należy zachować istniejące rozwiązanie,
- co zrobić w sytuacji, gdy do egzekucji dojdzie jeszcze przed wydaniem wyroku przez Trybunał, czy można np. zawiesić postępowanie egzekucyjne do czasu rozstrzygnięcia postępowania przed Trybunałem.

Znaczenie ma rodzaj kosztów, bo np. koszty sądowe mogą zostać umorzone postanowieniem sądu o umorzeniu kosztów. Jednakże w przypadku kosztów procesu należnych skarbowi państwa będącego stroną procesu prawo nie przewiduje instytucji umorzenia takich kosztów. Tu Komisja kodyfikacyjna nie przedstawiła koncepcji. Tymczasem istnieją pewne możliwości do rozważenia:

- szczególne wznowienie postępowania w zakresie kosztów (rozwiązanie dość kontrowersyjne),
- nałożenie na właściwy organ skarbu państwa obowiązku zwolnienia skarżącego z długu.

Przedstawiciel MS zapowiedział, iż w najbliższym czasie MS przedstawi wyniki swoich prac w tym zakresie.

Przewodnicząca podziękowała za dogłębną analizę obejmującą wiele aspektów problemu.

Reprezentantka Krajowej Rady Sądownictwa, SSN p. Katarzyna Gonera zabrała głos w odniesieniu do licznie napływających do Trybunału skarg osób osadzonych. Wskazała, iż Sąd Najwyższy (dalej SN) może wywierać wpływ na orzecznictwo jedynie siłą swojego autorytetu albowiem sędziowie są niezawisli. Natomiast KRS ze swej strony oraz Krajowa Szkoła Sędziów i Prokuratorów (dalej KSSiP) stara się upowszechniać orzecznictwo Trybunału i wynikające z niego standardy poprzez działalność informacyjną i szkoleniową. Mimo iż KRS dostrzega problem zbyt niskich zadośćuczynień przyznawanych w postępowaniu krajowym, to trudno jest wpływać bezpośrednio na sędziów. Dodała, iż celowe byłoby upowszechnienie *Raportu z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2012 r. wśród sędziów*.

Przewodnicząca podziękowała za zaangażowanie w dialog między sądownictwem a rządem. Dodała, iż należy przygotować materiał nt. standardu dotyczącego warunków bytowych w jednostkach penitencjarnych i krajowego środka umożliwiającego wniesienie skargi na warunki niespełniające tego standardu.

Przedstawiciel Prokuratury Generalnej (dalej PG), p. prokurator Piotr Turek dodał, że sama znajomość standardów nie jest problemem, ale sędziowie nie bardzo wiedzą, w jaki sposób z nich korzystać, biorąc pod uwagę hierarchię źródeł prawa.

Przedstawiciel MS poinformował, iż resort sprawiedliwości zaczął przysyłać zestawienia tematyczne do sądów i weźmie pod uwagę konieczność aktualizacji informacji nt. standardów.

9. Informacja nt. wykonanych dotychczas w 2013 r. wyroków, przesłanych planów działania i raportów z podjętych działań.

Sekretarz Zespołu poinformowała, iż od początku 2013 r. do dnia posiedzenia Zespołu zostało przesłanych do RE 20 planów i raportów działania (niektóre z nich dotyczyły grup spraw), a aktualnie trwają prace nad przygotowaniem kolejnych kilkunastu takich dokumentów. Poinformowała też, że Komitet Ministrów uznał za wykonane 36 orzeczeń,

w tym 23 wyroki, natomiast w najbliższym czasie planuje zamknąć wykonywanie 110 spraw, w których zawarto ugody³.

10. Informacja nt. Raportu Komisji Zgromadzenia Parlamentarnego RE do Spraw Prawnych i Praw Człowieka.

Sekretarz Zespołu poinformowała, iż ww. Komisja przygotowała kolejny raport dotyczący wykonywania wyroków Trybunału przez kraje RE w związku z czym zachodzi konieczność przygotowania aktualnych informacji nt. stanu wykonania następujących grup wyroków: Trzaska, Kudła, Podbielski, Fuchs, Orchowski i Sikorski, Kaprykowski, Matyjek oraz wyroku ws. Bączkowski.

11. Raport roczny z wykonywania wyroków za 2012 r. i raport NRA.

Przewodnicząca poinformowała, iż raport z wykonywania wyroków przez Polskę za 2012 r. został przesłany do zajmujących się tematyką praw człowieka odpowiednich komisji parlamentarnych. Poinformowała również o raporcie Naczelnej Rady Adwokackiej nt. najważniejszych, zdaniem tego podmiotu, spraw, które nie zostały jeszcze wykonane przez Polskę.

12. Pozytywne wiadomości.

Na zakończenie posiedzenia Przewodnicząca poinformowała, iż według stanu na dzień 31 maja 2013 r. Polska znalazła się poza grupą 10 państw, które mają najwięcej skarg w Trybunale. Aktualnie są to bowiem: Rosja (20 %) , Turcja (13,2 %), Włochy (12,2 %), Ukraina (11 %), Serbia (9,2 %), Rumunia (5,4 %), Bułgaria (3,1 %), Wielka Brytania (2,5 %), Gruzja (2,3 %) i Mołdowa (2,1 %). Skargi pozostałych 37 państw członkowskich Rady Europy stanowią 18,9 % wszystkich skarg przydzielonych składom orzekającym Trybunału.

Na taki rezultat miała niewątpliwie wpływ wydana w dniu 6 czerwca br. przez Trybunał ostateczna decyzja o niedopuszczalności skargi Cichopek p. Polsce (nr 15189/10) i 1627 innych skarg wniesionych przeciwko Polsce przez osoby, których emerytury zostały zmniejszone ustawą z 2009 r.

13. Podsumowanie najpilniejszych zadań:

- **Odbędzie się spotkanie robocze ws. wykonania wyroku *P. i S.*** (pkt. 2 powyżej),
- **Ministerstwo Edukacji Narodowej** prześle harmonogram wykonania wyroku ws. *Grzelak* (przypis nr 1),
- **Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji** podejmie działania w celu wykonania wyroku ws. *Bączkowski*,
- **Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji** podejmie działania w celu pilnego zebrania danych statystycznych do zaktualizowanego planu działania ws. grupy Fuchs,

³ Komitet Ministrów na posiedzeniu w dniu 19 czerwca 2013 r. uznał za wykonane 110 orzeczeń zatwierdzających ugody.

- **Ministerstwo Sprawiedliwości** wypracuje optymalne rozwiązanie dla problemu zakazu egzekucji z zadośćuczynienia.

14. O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu. W przypadku pytań proszę kontaktować się z Sekretarzem Zespołu (katarzyna.bralczyk@msz.gov.pl).

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Załącznik:

Uczestnicy posiedzenia Zespołu w dniu 24 czerwca 2013 r.

Opracowała: Katarzyna Bralczyk, DPOPC MSZ

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 24 czerwca 2013 r., Pałac Foksal, parter, godz. 9.00-13.00**

Przewodnicząca Zespołu	Justyna Chrzanowska
Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych ds. Postępowań przed ETPCz	Aleksandra Mężykowska
Sekretarz Zespołu	Katarzyna Bralczyk
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	Monika Piłat Cezary Zaremba
Ministerstwo Edukacji Narodowej	Beata Pawłowska, Grażyna Płoszajska, Maciej Strójwąg
Ministerstwo Finansów	-----
Ministerstwo Gospodarki	Bożena Łukasik
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Robert Safiański
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	-----
Ministerstwo Obrony Narodowej	-----
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	Joanna Maciejewska
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	-----
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	Anna Kubik
Ministerstwo Skarbu Państwa	-----
Ministerstwo Sportu i Turystyki	-----
Ministerstwo Sprawiedliwości	Maciej Kiełbik Marcin Uljasz
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Wirginia Prejs

	Jakub Cygan Małgorzata Lampka
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	Justyna Sobkiewicz Maria Radziejowska
Ministerstwo Środowiska	-----
Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	-----
Ministerstwo Zdrowia	Dagmara Korbasińska Anna Błaszczuk
Biuro Prokuratora Generalnego	Piotr Turek
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Anna Mazgajska
Krajowa Rada Sądownictwa	Katarzyna Gonera
Centralny Zarząd Służby Więziennej	-----
KPRM	Sylwia Spurek
Kancelaria Senatu	Joanna Granowska Beata Mandylis
Kancelaria Sejmu	Agnieszka Grzelak Ziemowit Cieślik
Naczelny Sąd Administracyjny	Marta Kulikowska Jerzy Siegień Marian Wolanin
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Mirosław Wróblewski Karolina Miksa

Warszawa, dnia 27 września 2013 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowan przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

elektronicznie do członków Zespołu

**SPRAWOZDANIE
z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 11 września 2013 r.**

W dniu 11 września 2013 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 roku zmienionym Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 roku oraz Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów nr 20 z dnia 8 marca 2013 r.

Spotkaniu przewodniczyła Pani Justyna Chrzanowska, Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Przewodnicząca).

W trakcie wrześniowego posiedzenia zostały omówione następujące sprawy.

- 1. Działania zmierzające do wykonania wyroku *Wasilewska i Kałucka p. Polsce* oraz wyroków w sprawach dotyczących działań Policji (wyroki: *Dzwonkowski, Lewandowski i Lewandowska, Pieniak, Mrozowski, Rachwalski-Ferenc, Polanowski, Karbowniczek*)**

Na wstępie reprezentantka Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (dalej MSW), Pani Wirginia Prejs przedstawiła informacje o podejmowanych środkach informacyjnych i edukacyjnych mających na celu upowszechnienie standardów zawartych w orzecznictwie Trybunału w tego typu sprawach. Dodała, iż MSW rozpoczęło prace nad sprawdzaniem jakości i skuteczności takich szkoleń.

Przewodnicząca zwróciła się o uwzględnianie w programie szkoleń najnowszych orzeczeń Trybunału, w tym także tych, które dotyczą innych państw. Korzystając z okazji, przedstawiła Panią Elżbę Suchożebrską, pomysłodawczynię Zespołu i zapowiedziała, iż Pani E. Suchożebrska będzie się zajmowała m. in. analizą orzecznictwa Trybunału i przesyłaniem najważniejszych wyroków dotyczących innych państw do podmiotów krajowych. W pierwszym rzędzie wyroki będą wysyłane do Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej NSA), który wyraził chęć zapoznawania się z szerszym orzecznictwem Trybunału i korzystania z niego.

Następnie głos zabrał Młodszy Inspektor Krzysztof Łaskiewicz, Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka. Poinformował on o następujących działaniach mających na celu upowszechnianie orzecznictwa Trybunału w Policji:

- umieszczanie orzecznictwa Trybunału w sprawach policyjnych na stronach internetowych Policji,
- prowadzenie szkoleń z zakresu orzecznictwa Trybunału dla policjantów, w tym również dla komendantów miejskich i rejonowych,
- doskonalenie działań wewnętrznych w zakresie ochrony praw człowieka m. in. poprzez wykonywanie wyroków Trybunału,
- wydanie „Poradnika antydyskryminacyjnego”, który obejmuje orzecznictwo Trybunału nie tylko w polskich sprawach.

Zaprezentował też zarys *Kierunkowej strategii rozwoju Policji w zakresie ochrony praw człowieka*. Opowiedział o poradniku przeznaczonym dla kadry dydaktycznej „Służyć i chronić”, którego użycie ma na celu zmianę postaw w Policji. Dodał, iż Policja stara się na każdym kroku procedować w ten sposób, by zapobiec naruszeniom Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (dalej Konwencja), zwłaszcza w zakresie art. 2 i 3, czego dowodem jest odpowiedni proces rekrutacji do Policji, podczas którego zwraca się uwagę na to, by kandydaci swoim pozbawionym agresji zachowaniem gwarantowali, iż do takich sytuacji nie dojdzie.

Przedstawił również, jakie trudności zachodzą w kwestii wykonywania środków indywidualnych, takich jak wznowienie postępowania dyscyplinarnego po wyroku Trybunału wobec policjantów, gdy od zdarzeń faktycznych upłynęło już kilka lat. Przedstawił również informacje o innych środkach, przewidziane przez ustawę o Policji, które można by zastosować wobec policjantów, którzy zawinili, jednakże nie zawsze byłyby to adekwatne środki.

Przewodnicząca podziękowała za wystąpienie i wyraziła nadzieję na otrzymanie informacji statystycznych dotyczących spraw policyjnych. Następnie zwróciła się do przedstawicielki MSW z pytaniem, czy nie należałoby rozważyć zmiany przepisów *ustawy o Policji* skoro prowadzone od wielu lat działania edukacyjne nie przyniosły jednak oczekiwanego skutku. Przedstawicielka MSW zapowiedziała, iż przekaze tę propozycję swoim przełożonym.

Następnie głos zabrał reprezentant Prokuratury Generalnej (dalej PG), Prokurator Piotr Turek, który przypomniał, iż wedle raportów Komitetu ds. Zapobiegania Torturom (dalej CPT) najskuteczniejszym środkiem zapobiegającym naruszeniom art. 3 Konwencji byłoby zapewnienie pomocy prawnej od momentu zatrzymania. Zresztą Prokuratura już się opowiadała za takim rozwiązaniem w kontekście wyroku *Płonka p. Polsce*.

Przypomniał, iż w styczniu br. został przekazany obszerny materiał w kwestii wykonania wyroku ws. *Wasilewska i Kałucka*. Dodał, iż polski *Kodeks postępowania karnego* (dalej *kpk*) daje możliwość wznowienia postępowania karnego na wniosek strony zgodnie z zaleceniem Komitetu Ministrów Rady Europy (dalej KM) R(2000)2.

Drugi obecny na posiedzeniu reprezentant Prokuratury Generalnej, Prokurator Krzysztof Karsznicki powiadomił, iż PG monitoruje wszystkie postępowania podpadające pod art. 3 Konwencji, tj. dotyczące art. 246 i 247 *Kodeksu karnego* (dalej *kk*) oraz ściśle współpracuje w tym zakresie z Komendą Główną Policji (dalej KGP). Sprawami takimi zajmują się działający w każdej Prokuraturze Okręgowej i Apelacyjnej koordynatorzy.

Poinformował też, że w 2011 r. została przeprowadzona analiza spraw dotyczących art. 246 i 247 *kk*, które zakończyły się umorzeniem lub odmową wszczęcia postępowania. Zwrócono w niej uwagę na konieczność wszczęcia śledztwa niezwłocznie po zawiadomieniu o przestępstwie, gdyż jedynie śledztwo pozwala na dogłębne sprawdzenie okoliczności sprawy. Zatem *ustawa o Policji* powinna przewidywać, by w każdym przypadku podejrzenia

nadużycia siły przez policjanta było wszczynane śledztwo. Przeanalizowano, jak długo trwał kontakt pokrzywdzonego z funkcjonariuszem policji, czy ten czas znalazł odzwierciedlenie w protokole. Podkreślono konieczność niezwłocznego pozyskiwania dokumentacji. Zalecono, by postępowania ws. przeciwko policjantom były prowadzone z wyłączeniem właściwości miejscowej prokuratury. Poinformował też, iż wnioski wynikające z tej analizy przekuto w materiał szkoleniowy dla prokuratorów.

Przewodnicząca zauważyła, że istotne byłby zebranie informacji o datach i dokładnej tematyce tych szkoleń. Zapytała również, czy dostępne są dane statystyczne dotyczące postępowań ws. zarzutów z art. 246 i 247 kk.

Reprezentant PG potwierdził, że tak oraz zapewnił o przekazaniu materiałów Przewodniczącej.

Przewodnicząca zapowiedziała, iż wydaje się konieczne zorganizowanie spotkania roboczego dotyczącego wykonania wyroków, w których Trybunał stwierdził naruszenie art. 2 i 3 Konwencji z udziałem: MSW, PG, Policji i Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej BRPO). Obecna na posiedzeniu Zespołu przedstawicielka BRPO potwierdziła chęć udziału w takim spotkaniu.

Przewodnicząca zapowiedziała, iż w grudniowym posiedzeniu Zespołu, tak jak w ubiegłym roku, wezmą udział przedstawiciele organizacji pozarządowych, zawodów prawniczych oraz Komisji Sejmu i Senatu.

2. Działania planowane w celu wykonania wyroku ws. *P. i S. p. Polsce*

Przewodnicząca poinformowała o rezultatach spotkania roboczego dotyczącego możliwości wystąpienia z roszczeniem regresowym wobec szpitala im. Jana Bożego w Lublinie. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych (dalej MSZ), Ministerstwa Zdrowia (dalej MZ), Rzecznika Praw Pacjenta (dalej RPP), Ministerstwa Sprawiedliwości (dalej MS) oraz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (dalej PGSP).

Reprezentant RPP zapowiedział przesłanie stanowiska również na piśmie¹. Przewodnicząca poinformowała, iż zwróciła się do MS o przygotowanie opinii w tej kwestii. Wyraziła również pogląd oparty na opinii PGSP, iż w tej konkretnej sprawie roszczenie regresowe nie miałyby szans powodzenia, a przegrana miałaby katastrofalne skutki dla celów edukacyjnych. Zatem ważne jest, by powództwo regresowe zastosować w sprawie, w której istnieją duże szanse na wygraną.

Następnie głos zabrała Pani Dagmara Korbasińska, Dyrektor Departamentu Matki i Dziecka w MZ. Przedstawiła informacje nt. działań o charakterze informacyjnym i edukacyjnym dotyczących właściwego stosowania klauzuli sumienia, nieujawniania danych osobowych pacjentów, zapewnienia opieki duszpasterskiej tylko wtedy, gdy pacjent o nią wnioskuje. Zwróciła uwagę na skomplikowany charakter sprawy *P. i S.*, w tym z powodu wielości podmiotów, które przyczyniły się do naruszenia Konwencji.

Reprezentant MS, sędzia Maciej Kiełbik, odnosząc się do sprawy *P. i S.* podniósł, iż Trybunał uwzględniając skargę w zakresie naruszenia art. 5 ust. 1 Konwencji - przez wydanie przez sąd postanowienia o umieszczeniu małoletniej skarżącej w schronisku dla nieletnich - nie uwzględnił odmiennego stanowiska Rządu w tej kwestii. Trybunał nie zakwestionował legalności formalnej zakwestionowanej decyzji sądu, jednakże odmiennie ocenił stan faktyczny i rzeczywisty cel, który legł u podstaw wydania przez sąd postanowienia w tym zakresie. Wobec powyższego, Rząd stanął na

¹ MSZ otrzymało opinię RPP w dniu 18.09.2013 r.

stanowisku, iż nie zostały spełnione przesłanki do złożenia wniosku o przekazanie sprawy do Wielkiej Izby.

Odnosząc się do zagadnienia możliwości wniesienia powództwa regresowego za spowodowanie naruszenia standardów Konwencji, reprezentant MS wskazał, iż zapoznał się z opinią prawną Prokuraturii Generalnej sporządzoną w tej sprawie, odnotował, iż zostały zasądzone przez Trybunał na rzecz skarżących łączne kwoty słusznego zadośćuczynienia bez rozróżnienia zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów, nadto zwrócił uwagę na zasadę jednopodmiotowości Skarbu Państwa, w przypadku rozważania ewentualnej odpowiedzialności sądu jako *statio fisci* Skarbu Państwa. W przypadku uznania przez Pełnomocnika potrzeby sporządzenia przez MS opinii dotyczącej zasadności ewentualnego roszczenia regresowego, zwrócił się o wystąpienie ze stosownym pismem.

Przewodnicząca poinformowała, iż Rząd rozważa wniesienie powództwa regresowego, jako jedną z dróg wykonania wyroku ws. P. i S. Jednakże problemem jest to, że wyroki Trybunału nie zawsze przytaczają pełne stanowisko Rządu, co znacznie utrudnia przeprowadzenie tego typu sprawy.

Przedstawicielka BRPO przychyliła się do opinii, iż sprawa P. i S. jest trudna i złożona. Poinformowała o badaniach dotyczących instytucji sprzeciwu, jakie przeprowadziło BRPO. Z badań tych wynika, iż środek jest jednak bardzo sformalizowany, dlatego tak niewiele pacjentek po niego sięga. BRPO ma dobrą opinię o RPP i jego personelu i wie, że jest on wyczulony sprawy praw reprodukcyjnych i rzeczywiście jest instytucją pomocną dla pacjenta, jednakże ta pozytywna praktyka jest oderwana od ram prawnych i nie można liczyć jedynie na to, że personel RPP jest wrażliwy i zawsze taki będzie. Zapowiedziała przekazanie raportu z przeprowadzonych przez BRPO badań aktowych. Dodała, iż BRPO wspiera ideę regresu wobec podmiotów odpowiedzialnych i powiadomiła, że Najwyższa Izba Kontroli rozważa również taką metodę ponoszenia odpowiedzialności za naruszenie Konwencji.

Przewodnicząca, w kontekście wypowiedzi reprezentantki BRPO, zwróciła się do przedstawicielki MZ o informacje dotyczące rozpatrzonego niedawno sprzeciwu w sprawie dotyczącej praw reprodukcyjnych.

Dyr. D. Korbasińska powiadomiła, iż sprzeciw spełniał wszystkie wymogi formalne, został rozstrzygnięty w przeciągu tygodnia. Dodała, iż MZ planuje pewne zmiany w *ustawie o RPP*, w tym skrócenie terminu na rozpatrzenie sprzeciwu z 30 do 10 dni i odstąpienie od konieczności powoływania się na podstawę prawną.

3. Podsumowanie ustaleń dotyczących planu działania ws. Kędzior p. Polsce

Przewodnicząca poinformowała o uczestnictwie w niedawnym seminarium, zorganizowanym przez Helsińską Fundację Praw Człowieka (dalej HFPCz) poświęconym m. in. tej sprawie.

Obecny na posiedzeniu Zespołu Pan Dariusz Poznański, Naczelnik Wydziału Psychiatrii i Patologii Społecznych, Departamentu Zdrowia Publicznego MZ poinformował, iż zostały zakończone prace nad nowelizacją *ustawy o ochronie zdrowia psychicznego*. Zgodnie z tymi zmianami w razie sporu pomiędzy osobą ubezwłasnowolnioną a jej opiekunem prawnym (np. w kwestii przebywania w domu pomocy społecznej), osoba ubezwłasnowolniona będzie mogła zgłosić sprzeciw i wówczas sprawę rozstrzygnie sąd opiekuńczy. Ponadto projekt nowelizacji przewiduje okresowe badania stanu zdrowia nie częściej niż raz na 6 miesięcy na wniosek osoby ubezwłasnowolnionej lub jej opiekuna prawnego, przy czym w razie poprawy stanu zdrowia, sąd może zmienić orzeczenie dotyczące ubezwłasnowolnienia.

Przewodnicząca wyraziła nadzieję, że nowelizacja spełni realistyczne oczekiwania społeczeństwa obywatelskiego.

4. Problem zakazu egzekucji z zadośćuczynienia przyznanego skarżącym przez ETPCz - kontynuacja

Przewodnicząca poinformowała o swojej rozmowie z Panem Michałem Zoniem, Dyrektorem Departamentu Prawnego Centralnego Zarządu Służby Więziennej dotyczącej tej trudnej kwestii. Zwróciła uwagę, iż problem ten dotyczy dużej grupy spraw, zwłaszcza tzw. więziennych. W przypadku, gdy Pełnomocnik ma wiedzę o takich zobowiązaniach skarżącego, to stara się, by Trybunał uwzględnił kwotę takiego zobowiązania w kwocie, na jaką opiewa ugoda, czy deklaracja jednostronna. Jednakże nie zawsze takie rozwiązanie jest możliwe. Dlatego też należy wypracować rozwiązanie systemowe, a kwestia ta była już poruszana na forum Zespołu. Zwróciła się z pytaniem o stan prac nad nowelizacją właściwych przepisów do przedstawiciela MS.

Sędzia Marcin Uliasz z Departamentu Prawa Cywilnego poinformował, iż pozostaje do rozstrzygnięcia kwestia wyboru sposobu realizacji tych postulatów. Tu jednak decyzja należy do Ministerstwa Finansów (dalej MF). W przypadku braku porozumienia z MF, MS zastosuje dostępne mu rozwiązania, takie jak umorzenie kosztów, czy zakaz egzekucji.

Przewodnicząca zwróciła uwagę, iż sprawa jest pilna i byłoby dobrze, gdyby ta zmiana była procedowana niezależnie od nowej kodyfikacji.

Reprezentant MS zapewnił, że realizacja opcji minimalnej będzie szybka, ale niezbędnych formalności, takich jak przyjęcie przez Radę Ministrów projektu założeń, trzeba będzie dopełnić.

Przewodnicząca dodała, iż egzekucja z zadośćuczynienia *ws. Zieliński* spowodowała zablokowanie wykonania grupy 61 innych wyroków. Wyraziła też nadzieję, iż do grudnia sprawa nowelizacji zostanie pozytywnie załatwiona.

5. Wykonanie wyroku *ws. Bączkowski p. Polsce*

Przewodnicząca poinformowała, iż Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji (dalej MAiC) nie odniosło się ze zrozumieniem do interwencji MSZ poczynionej na poziomie wiceministrów. Zapowiedziała, iż podczas planowanego spotkania z Szefem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (dalej KPRM) zwróci uwagę na niewykonanie przez MAiC wyroku *ws. Bączkowski*. Zapowiedziała też, iż jeśli dojdzie do debaty w tej sprawie w Komitecie Ministrów, to zwróci się o uczestnictwo w niej przedstawiciela MAiC. Poinformowała, iż wyrok został przywołany podczas posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP w dniu 30 lipca br. Zapytała, co zamierza odpowiadać MAiC na ewentualne interpelacje poselskie. Zwróciła uwagę, że niewykonanie tego wyroku źle wpływa na wizerunek Polski. Poinformowała o rozważanej na forach Rady Europy możliwości nakładania kar finansowych na państwa, które nie wykonują wyroków Trybunału.

W odpowiedzi Pan Cezary Zaremba, Naczelnik w Departamencie Administracji Publicznej MAiC powiadomił o wcześniejszych próbach wykonania tego wyroku poprzez nowelizację rządową, która została wstrzymana oraz poprzez stanowisko rządu do tzw. nowelizacji prezydenckiej *ustawy prawo o zgromadzeniach*. Dodał, iż MAiC nie przewiduje przygotowania kolejnej nowelizacji.

Przewodnicząca zapowiedziała, iż pozostawi tę kwestię rozstrzygnięciu Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Zapytała przedstawicielkę Trybunału Konstytucyjnego (dalej TK) o perspektywę czasową rozpoznania złożonych do Trybunału wniosków dotyczących *ustawy prawo o zgromadzeniach*.

Pani Anna Pudło, z Biura Orzecznictwa TK poinformowała, iż do TK wpłynęło łącznie 5 wniosków dotyczących wspomnianej ustawy. Cztery zostały połączone w jeden, jeden będzie rozpatrywany odrębnie. Niestety trudno powiedzieć, w jakim terminie te wnioski zostaną rozstrzygnięte.

Przewodnicząca powiadomiła, iż w MAiC toczą się prace, które wiążą się ze sprawą *Jeziór p. Polsce* (dotyczącą wpisów na portalach internetowych), dlatego ważne jest, by administracja miała świadomość standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa Trybunału i uwzględniała je w swoich działaniach.

6. Informacja nt. posiedzenia Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP dot. Raportu z wykonywania wyroków ETPCz przez Polskę za 2012 r., które odbyło się w dniu 30 lipca br.

Przewodnicząca poinformowała o przebiegu posiedzenia wspomnianej już komisji senackiej, podczas której padły pytania dotyczące m. in. wyroków w następujących sprawach: kontakty z dzieckiem, *Siałkowska i Staroszczyk*, *Grzelak*, *Wasilewska-Kaluca* i *Bączkowski*. Przewodnicząca zapowiedziała, iż prawdopodobnie w październiku podobne posiedzenie odbędzie się w Sejmie.

7. Informacja nt. planów działań i raportów z podjętych działań przygotowanych i przesłanych do Rady Europy od ostatniego posiedzenia Zespołu ds. ETPCz.

Następnie Sekretarz Zespołu przekazała informację o planach działań i raportach z działań, które zostały przesłane do Rady Europy od ostatniego posiedzenia Zespołu w czerwcu br.:

Grzelak
Kudła i Podbielski
Orchowski i Sikorski
Horych i Piechowicz
Moskal
Mamełka
Rosenzweig
Laskowska
Mocarska
Ladent i Nowak
Matyjek
Dąbrowska
P.P.
Z.

8. Inne sprawy i ogłoszenia

Przewodnicząca poinformowała o wizycie w Polsce Prezesa Trybunału, Pana Deana Spielmana planowanej na 24-25 października 2013 r. i wyraziła nadzieję na przekazanie

podczas tej wizyty pozytywnej informacji ws. delegowania polskiego sędziego do Trybunału. Poinformowała, iż kandydatka została wyłoniona i jest gotowa pojechać od stycznia 2014 r.

Powiadomiła też, iż Kanclerz Trybunału Eric Fribergh zwrócił się do niej o zapewnienie prawnikom w Trybunale dostępu do zasobów LEX i innych podobnych programów.

Przewodnicząca poinformowała o zbliżającej się konferencji organizowanej przez Naczelną Radę Adwokacką – „Nie-wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka”. Stwierdziła, iż zaproszenie na tę konferencję powinno też trafić do MAiC. Zwróciła się również do PG o przesłanie materiałów dotyczących tymczasowych aresztów w latach 2008-2012, do Ministerstwa Edukacji Narodowej (dalej MEN) o dane nt. wpływu upowszechniania wyroku ws. *Grzelak* na praktykę dot. dostępności lekcji etyki, ile szkół oferuje etykę ile jest w Polsce grup międzyszkolnych, ile skarg na brak zajęć z etyki wpływa do MEN. Przewodnicząca zwróciła się również do MS o aktualne informacje dot. wykonania wyroków ws. *Ladent i Nowak*², postępu prac legislacyjnych związanych z wykonaniem wyroku ws. *Adamkiewicz*, o argumenty przemawiające za rozwiązaniem dot. wykonania wyroku ws. *Płonka* w kontekście nowelizacji kpk.

Przedstawicielka Kancelarii Senatu zaproponowała spotkanie Prezesa Trybunału z Marszałkiem Senatu.

Kończąc spotkanie Przewodnicząca zapowiedziała kontakt z NSA ws. upowszechniania wyroków Trybunału dotyczących innych państw.

9. Podsumowanie najpilniejszych zadań:

- **Odbędzie się spotkanie robocze ws. wykonania wyroków dotyczących policji,**
- **Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji** podejmie działania w celu wykonania wyroku ws. *Bączkowski*,
- **Ministerstwo Edukacji Narodowej** prześle wspomniane wyżej informacje,
- **Ministerstwo Sprawiedliwości** prześle wspomniane wyżej informacje, w tym opinie dotyczącą regresu oraz sfinalizuje do końca roku przyjęcie optymalnego rozwiązania dla problemu zakazu egzekucji z zadośćuczynienia,
- **Ministerstwo Zdrowia** sprawdzi i uzupełni przygotowany plan działania ws. *Kędzior*,
- **BRPO** prześle wspomniane wyżej informacje,
- **Prokuratura Generalna** prześle wspomniane wyżej informacje,
- **Policja** prześle przekazane podczas posiedzenia informacje na piśmie.³

² Informacje te już zostały przez MS przesłane

³ Informacje te już zostały przez Policję przesłane

10. O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu. W przypadku pytań proszę kontaktować się z Sekretarzem Zespołu (katarzyna.bralczyk@msz.gov.pl).

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Załącznik:

Uczestnicy posiedzenia Zespołu w dniu 11 września 2013 r.

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 11 września 2013 r., Pałac Foksal, parter, godz. 10.00-14.00**

Przewodnicząca Zespołu	Justyna Chrzanowska
Sekretarz Zespołu	Katarzyna Bralczyk
MSZ DPOPC	Agnieszka Kozińska
MSZ DPOPC	Eliza Suchożebrska
MSZ DPOPC	Magdalena Borowska
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	Cezary Zaremba
Ministerstwo Edukacji Narodowej	Grażyna Płoszajska,
Ministerstwo Finansów	Renata Seremak –Wojatsik
Ministerstwo Gospodarki	-----
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Robert Safiański
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	-----
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Bogatek
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	-----
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	Ernest Nasternak
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	Anna Kubik
Ministerstwo Skarbu Państwa	-----
Ministerstwo Sportu i Turystyki	-----
Ministerstwo Sprawiedliwości	Urszula Szafrąńska Maciej Kiełbik Marcin Uliasz
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Wirginia Prejs Monika Lampka

Ministerstwo Środowiska	Łukasz Augustyniak
Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej	-----
Ministerstwo Zdrowia	Dagmara Korbasińska Anna Błaszczak Dariusz Poznański – Naczelnik Wydziału Psychiatrii i Patologii Społecznych, Magdalena Machura – starszy specjalisty w Wydziale Organizacyjno-Prawnym
Biuro Prokuratora Generalnego	Piotr Turek Krzysztof Karsznicki - Dep. Postępowania Przygotowawczego
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	-----
Krajowa Rada Sądownictwa	-----
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Teresa Kujawa
KPRM	Sylwia Spurek
Pełnomocnik ds. Równego Traktowania	-----
Kancelaria Senatu	Elżbieta Owczarek
Kancelaria Sejmu	Marcin Fryźlewicz
Naczelny Sąd Administracyjny	Marta Piłaszewicz-Kulikowska Agnieszka Wilk-Ilewicz Marian Wolanin
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Anna Błaszczak
Komenda Główna Policji	Krzysztof Łaskiewicz – Pełnomocnik KGP ds. Ochrony Praw Człowieka Marta Krasuska
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło - Zespół Orzecznictwa i Studiów Biuro Trybunału Konstytucyjnego

Warszawa, dnia 7 stycznia 2014 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

elektronicznie do członków Zespołu

**SPRAWOZDANIE
z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 12 grudnia 2013 r.**

W dniu 12 grudnia 2013 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 roku zmienionym Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2008 roku oraz Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów nr 20 z dnia 8 marca 2013 r.

Spotkaniu przewodniczyła Pani Justyna Chrzanowska, Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Przewodnicząca).

Podobnie, jak w ubiegłym roku, to ostatnie, kwartalne, niejako podsumowujące kolejny rok działań rządu na rzecz wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej Trybunał), spotkanie miało rozszerzoną formułę. Uczestniczyli w nim bowiem, oprócz stałych członków i uczestników posiedzeń Zespołu (poza przedstawicielami administracji rządowej) m. in. Krajowa Rada Sądownictwa, Naczelny Sąd Administracyjny, Trybunał Konstytucyjny, Kancelarie Sejmu i Senatu, a także przedstawiciele organizacji pozarządowych zaangażowanych w proces wykonywania wyroków Trybunału (Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Federacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, Amnesty International), reprezentanci zawodów prawniczych (Naczelna Rada Adwokacja, Krajowa Rada Radców Prawnych), Komisji Kodyfikacyjnych, Kancelarii Prezydenta, a także Rzecznik Praw Pacjenta, przedstawiciele Rzecznika Praw Dziecka i Pełnomocnika ds. Równego Traktowania oraz Najwyższej Izby Kontroli. Zaproszenie na posiedzenie Zespołu otrzymali również, jak w ubiegłym roku, Przewodniczący Komisji: Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP, którzy na posiedzenie nie przybyli.

Podczas posiedzenia poruszono następujące zagadnienia.

1. Informacja na temat działań ogólnych mających na celu usprawnienie wykonywania wyroków Trybunału podejmowanych przez Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w 2013 r.

1. Kwestia roszczenia regresowego Skarbu Państwa wobec podmiotów odpowiedzialnych za naruszenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności

Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych ds. Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Zastępca Pełnomocnika), Pani Eliza Suchożebrska przedstawiła rozwiązania innych państw, które korzystają z instytucji regresu w procesie wykonywania wyroków Trybunału (zagadnienie to zostało szczegółowo przedstawione w Załączniku nr 1 do niniejszego sprawozdania).

Następnie reprezentant Ministerstwa Sprawiedliwości (dalej MS), Pan Sędzia Maciej Kiełbik poinformował o wynikach analizy możliwości zastosowania powyższego rozwiązania w polskim systemie prawa. Zazaczył, że częstokroć dopiero znajomość okoliczności konkretnej sprawy pozwala na dokonanie oceny, czy wystąpienie z roszczeniem regresowym jest możliwe i ma szanse powodzenia. Dodał, iż najistotniejsze kwestie, takie jak spełnienie wszystkich przesłanek odpowiedzialności deliktowej, tożsamość szkody, stopień w jakim dany podmiot przyczynił się do jej powstania (co determinuje ewentualną wysokość regresu) w praktyce generują największe trudności orzecznicze.

Przedstawiciel Centralnego Zarządu Służby Więziennej (dalej CZSW), Pan Michał Zoń, Dyrektor Departamentu Prawnego zasugerował, iż przydatna byłaby tu analiza *ustawy o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych*.

Reprezentant Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (dalej HFPCz), Pan Adam Bodnar, Wiceprezes Zarządu Fundacji, podziękował stronie rządowej za analizę problemu i dodał, że w niektórych sprawach kwestie finansowe są drugorzędne. Czasami mają zastosowanie inne rozwiązania, w niektórych przypadkach wystarczy np. rozmowa z podmiotem odpowiedzialnym za naruszenie, jak w sprawie *Frankowicz p. Polsce*.

Przewodnicząca odpowiedziała, że przygotowując stanowisko Rządu w konkretnej sprawie Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Pełnomocnik) zawsze konsultuje je z podmiotem właściwym, w tym również, w zależności od rodzaju sprawy, z samorządami zawodowymi. Roszczenie regresowe nie jest priorytetem, jednak, gdy pojawi się odpowiednia do jego zastosowania sprawa, to rozwiązanie to będzie realizowane. Poinformowała też, że ważne jest, by wyroki Trybunału zawierały pewne szczegółowe informacje, które uczynią takie rozwiązanie skutecznym.

2. Zapobieżenie możliwości egzekucji należności Skarbu Państwa związanej z naruszeniem *Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* z zadośćuczynienia przyznanego skarżącemu przez Trybunał za to naruszenie

Przewodnicząca przedstawiła problem, mówiąc, że aktualnie Pełnomocnik stara się mu zaradzić poprzez zawieranie kwoty przeznaczonej na pokrycie długu skarżącego w formularzu deklaracji jednostronnej rządu, czy ugody. Potrzebne jest jednak rozwiązanie systemowe.

Przedstawiciel MS poinformował, iż w resorcie sprawiedliwości opracowano przepisy zmierzające do wprowadzenia:

- dodatkowej podstawy umorzenia kosztów sądowych (poprzez zmianę ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych),
- wyłączenia egzekucji sądowej zmierzającej do zaspokojenia należności Skarbu Państwa z zadośćuczynienia przyznanego przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, które nie podlegałoby egzekucji na zaspokojenie należności Skarbu Państwa (poprzez zmianę Kodeksu postępowania cywilnego, dalej kpc).

Projektowane regulacje mają być zamieszczone w projekcie *ustawy o zmianie ustawy Kodeks cywilny, ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy Prawo o notariacie* (projekt ten dotyczy odpowiedzialności za długi spadkowe i tzw. wykazu inwentarza). Zamieszczenie proponowanych przepisów w tym projekcie jest podyktowane względami szybkości procesu legislacyjnego. Projekt ten jest traktowany priorytetowo i nie był poprzedzony przyjęciem założeń przez Radę Ministrów.

Z tego powodu, iż powyższe przepisy nie zapewnią ochrony pokrzywdzonej stronie przed ewentualnym potrąceniem zasądzonych kosztów procesu z zadośćuczynienia przyznanego przez Trybunał Minister Sprawiedliwości zwrócił się do Ministra Finansów z prośbą o podjęcie prac legislacyjnych w celu zmian:

- w przepisach o finansach publicznych (wprowadzenie podstawy umorzenia należności przyznanej Skarbowi Państwa tytułem kosztów procesu w opisywanym tu przypadku);
- w przepisach dotyczących ograniczeń egzekucji administracyjnej (wprowadzenie ograniczenia egzekucji analogicznego, jak wyżej projektowane w kpc).

Minister Finansów jeszcze nie ustosunkował się do tego pisma, a z uzyskanych informacji wynika, że nadal trwa analiza powyższych propozycji.

Przewodnicząca podkreśliła wagę tych nowelizacji, wyraziła nadzieję na rychłą odpowiedź resortu finansów (jego przedstawiciele nie byli obecni na posiedzeniu) oraz zaznaczyła, że projekt powinien zostać udostępniony organizacjom pozarządowym.

W kontekście powyższego przedstawiciel CZSW dodał, że należałoby pomyśleć o udostępnieniu osadzonym pełnych kwot znajdujących się na ich kontach. Obecnie mogą dysponować tylko częścią środków. W tym celu konieczna byłaby również nowelizacja Kodeksu karnego wykonawczego (dalej kkw).

3. Założenia kolejnej nowelizacji Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów w sprawie utworzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Zastępca Pełnomocnika poinformowała o toczącej się w Radzie Europy debacie na temat zwiększenia efektywności wykonywania wyroków Trybunału, w tym o dostępnych środkach, jakie można zastosować wobec państw nie wykonujących orzeczeń.

Następnie przedstawiła założenia kolejnej nowelizacji ww. *Zarządzenia*, (Załącznik nr 2) w tym tzw. algorytm wykonywania wyroków (Załącznik nr 3). Proponowane zmiany zakładają przede wszystkim większą przejrzystość procesu wykonywania wyroków Trybunału przez podmioty krajowe poprzez wyodrębnienie jego kolejnych etapów i opisanie konkretnych działań, jakie powinny zostać podjęte. Takie rozpisanie wykonania wyroku na poszczególne kroki z pewnością ułatwi podmiotom krajowym jego realizację.

Przewodnicząca zwróciła się do zebranych o zgłaszanie do końca grudnia 2013 r. postulatów dotyczących kształtu oraz treści Raportu rocznego z wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę. Zaznaczyła, że proces przyjmowania Raportu przez Radę Ministrów jest długotrwały i dlatego ważne jest, by posiedzenia komisji parlamentarnych odbywały się wcześniej, a nie w drugiej połowie roku.

Przedstawiciel HFPCz zauważył, że ucywilizowanie procesu wykonywania wyroków ma również na celu zminimalizowanie wpływu czynników politycznych na ten proces. Ponadto jeśli uda się doprowadzić do wypracowania pozytywnego modelu współpracy przy realizacji wyroków, to Polska może stać się przykładem dla innych państw w Radzie Europy. Jeśli zaś chodzi praktykę organizowania posiedzeń komisji parlamentarnych służących kwestii wykonywania wyroków, to jest ona oczywiście cenna, jednakże trzeba zauważyć, że podkomisja, która miała się zajmować tą tematyką nadal nie została powołana.

Reprezentant Fundacji zauważył również, że ani ugody, ani deklaracje jednostronne rządu nie podlegają kontroli w zakresie realizacji środków generalnych. Dodał, że zalecenia KRS zwracają uwagę na kwestie realizacji ugód i deklaracji.

Przedstawiciel Najwyższej Izby Kontroli (dalej NIK), Pan Zbigniew Wrona, Dyrektor Departamentu Prawnego i Orzecznictwa Kontrolnego, powiedział, że jest pod pozytywnym wrażeniem zaprezentowanych propozycji, tym bardziej w kontekście rozważań NIK nad możliwościami kontroli procesu egzekucji. Taka kontrola byłaby skuteczna, gdyby przepisy wyraźnie przewidywały terminy przedstawiania Pełnomocnikowi planów działań, czy raportów z podjętych działań.

Przewodnicząca zapewniła, że dialog z NIK dotyczący powyższych kwestii będzie kontynuowany. Poinformowała ponadto, że w zakresie wykonywania ugód i deklaracji jednostronnych funkcjonuje system przekazywania decyzji Trybunału zatwierdzających takie rozwiązanie spraw podmiotom, które spowodowały naruszenie Konwencji.

4. Kontynuacja starań o wprowadzenie obowiązku kontroli projektów aktów prawnych pod względem zgodności z Konwencją

Przewodnicząca poinformowała zebranych o kontynuacji działań Pełnomocnika na rzecz zapewnienia zgodności projektów aktów prawnych z *Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* (dalej Konwencja). Uczestnicy posiedzenia otrzymali kopię listu wystosowanego przez Ministra Artura Nowaka-Fara, Podsekretarza Stanu w MSZ do Ministra Jacka Cichońskiego, Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów zawierającego propozycje możliwych rozwiązań (list wraz z propozycjami jest dostępny na stronie www.msz.gov.pl). Podobne listy zostały skierowane do Marszałków Sejmu i Senatu oraz do Przewodniczącego Rady Legislacyjnej.

Przedstawiciel HFPCz zauważył, że w proces kontroli projektów aktów prawnych powinna się też aktywnie włączyć Kancelaria Prezydenta.

Reprezentant Kancelarii Prezydenta, Pan Andrzej Dorsz, Dyrektor Biura Prawa i Ustroju, przypomniał o zielonej księdze zawierającej dobre zasady tworzenia prawa. Zgodził

się z przedmówcą, że analiza projektów aktów prawnych pod względem ich zgodności z Konwencją jest konieczna. Dodał, że nie zdarzyło się, żeby prezydenckie projekty były niekonstytucyjne. Należy jednak pamiętać, że trafiają one pod debatę parlamentu.

Zapytał również o skuteczność roszczeń regresowych w innych państwach. Zastępca Pełnomocnika odpowiedziała, że w państwach, które przyjęły takie rozwiązania, są one skuteczne (najbardziej skuteczny jest model austriacki).

5. Wizyta studyjna polskich sędziów w Strasburgu

Zastępca Pełnomocnika opowiedziała o wizycie studyjnej w Strasburgu Sędziów Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, która odbyła się w dniach 9-11 grudnia 2013 r.

Przewodnicząca dodała, iż warto zorganizować kolejne podobne wizyty także dla przedstawicieli innych zawodów prawniczych, w tym adwokatów i radców prawnych. Przedstawiciel Krajowej Rady Radców Prawnych powiadomił, iż podobne wizyty organizowane są dla radców prawnych i aplikantów.

Ponadto Przewodnicząca poinformowała o odbywających się właśnie szkoleniach dla pracowników administracji rządowej i samorządowej, które prowadzić będzie między innymi Pani Eliza Suchożębska, Zastępca Pełnomocnika.

6. Inicjatywa Naczelnego Sądu Administracyjnego polegająca na przekładzie na język polski najważniejszych wybranych wyroków Trybunału wydanych w sprawach dotyczących innych państw

Przedstawicielka Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej NSA), Pani Agnieszka Wilk-Ilewicz, specjalista ds. prawa europejskiego w Biurze Orzecznictwa NSA, poinformowała o inicjatywie NSA polegającej na tłumaczeniu na język polski najważniejszych wyroków Trybunału wydanych w sprawach przeciwko innym państwom. Biuro Orzecznictwa NSA oszacowało, iż na początek przełoży 30 najważniejszych wyroków, a następnie będzie tłumaczyć około 10 rocznie. Do współpracy NSA zachęciło Trybunał Konstytucyjny, który również sfinansuje tłumaczenie ok. 10 wyroków rocznie. Ponadto Sąd Najwyższy udostępni do wspólnej bazy wydawane przez swoje Biuro Orzecznictwa opracowania. We współpracę zaangażowane jest również Ministerstwo Sprawiedliwości, które będzie zamieszczać tłumaczenia w swojej bazie oraz które pomaga w znalezieniu tłumaczy o odpowiednich kwalifikacjach. Polskie przekłady wyroków wydanych w sprawach dotyczących innych państw będą również umieszczane w internetowej bazie orzecznictwa Trybunału – HUDOC, gdzie znajdują się już polskie wersje językowe wyroków wydanych w sprawach polskich.

II. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat postępów w realizacji wyroków w poszczególnych sprawach w 2013 r.

1. Zapewnienie lekcji etyki dla każdego ucznia w kontekście wykonania wyroku ws. *Grzelak p. Polsce*

Przedstawicielka Ministerstwa Edukacji Narodowej (dalej MEN), Pani Grażyna Płoszajska poinformowała, iż MEN podejmowało pewne działania po uprawomocnieniu się wyroku Trybunału ws. *Grzelak przeciwko Polsce*, ale te działania nie spełniały oczekiwań

Rady Europy. Dlatego też po rozmowach z przedstawicielami Sekcji Wykonywania Wyroków Rady Europy (marzec 2013 r.) MEN postanowiło wprowadzić nauczanie etyki na odległość, tzw. e-learning. O tych planach Rada Europy została poinformowana w lipcu 2013 r.

Jednakże po kilku miesiącach analiza kosztów spowodowała, że MEN postanowiło zmienić strategię wykonania wyroku. Wg aktualnych planów ma on zostać zrealizowany przez zmianę rozporządzenia dotyczącego organizowania zajęć z etyki. Został już przygotowany szczegółowy plan realizacji tej ścieżki. Odbyły się konsultacje ze związkami wyznaniowymi. MEN uzyskało ich akceptację. Do końca roku powinny się zakończyć uzgodnienia wewnętrzne w MEN. Po ich zakończeniu rozpoczną się konsultacje zewnętrzne. Ponadto, po przyjęciu ogólnej koncepcji kształcenia na odległość, etyka również będzie dostępna tą drogą.

Przedstawicielka Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej BRPO), Pani Anna Błaszczak, Zastępca Dyrektora Zespołu Prawa Międzynarodowego i Konstytucyjnego wyraziła nadzieję, że e-learning został przełożony na później, a MEN z niego nie zrezygnowało. Zapytała również o szczegóły zapowiadanej nowelizacji rozporządzenia, a konkretnie, czy będzie ona obejmować kwestię nie narzucania lekcji religii tym uczniom, którzy nie chcą w nich uczestniczyć.

Reprezentantka MEN poinformowała, że wariant e-learningu wymaga nowelizacji wielu aktów prawnych i znacznych nakładów finansowych. Zatem jego zrealizowanie wymaga czasu. Natomiast zmiana rozporządzenia ma polegać na tym, że wystarczy jeden uczeń, by szkoła miała obowiązek takie zajęcia zorganizować. MEN zakłada, że na przełomie lutego i marca 2014 r. rozporządzenie będzie podpisane.

Przedstawiciel Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (dalej HFPCz) zapytał, czy te rozwiązania przewidują zbieranie deklaracji od rodziców/uczniów oraz czy planowane są działania dotyczące odpowiedniego układania planów lekcji?

Reprezentantka MEN poinformowała, że kwestie deklaracji i planów zajęć są już uregulowane. Należy jednak poprawić praktykę stosowania tych uregulowań.

Przewodnicząca wyraziła nadzieję, na rychłe zakończenie wykonywania wyroku ws. *Grzelak p. Polsce*.

2. Wykonanie wyroków dotyczących nadużycia siły przez Policję oraz nieskutecznego śledztwa (*Wasilewska i Kałucka p. Polsce, Dzwonkowski, Lewandowski i Lewandowska, Pieniak, Mrozowski, Rachwański-Ferenc, Polanowski, Karbowniczek p. Polsce*)

Przewodnicząca poinformowała, iż w dniu 6 grudnia 2013 r. w MSZ odbył się stolik roboczy ws. policyjnych. Poruszono różne kwestie związane z zapobieganiem i zwalczaniem nadużywania siły przez funkcjonariuszy Policji, w tym możliwość utrwalania interwencji policyjnych (monitoring).

Przedstawicielka Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (dalej MSW), Pani Danuta Głowacka-Mazur, Dyrektor Departamentu Kontroli, Skarg i Wniosków poinformowała, iż resort ten przeprowadził analizę propozycji zgłoszonej przez Komendanta Głównego Policji, a mianowicie kwestii uprawnienia policjantów do utrwalania obrazu i dźwięku w tym w miejscach nie tylko publicznych oraz zasad przetwarzania takich materiałów. Celem tych uprawnień jest ograniczenie agresywnych zachowań zatrzymywanych i policjantów. Tzw. monitoring miałby również obejmować transport (konwój i inne pojazdy służbowe). Podczas wspomnianej analizy pojawiły się wątpliwości co do możliwości zastosowania

takiego rozwiązania. Dotyczyły one zwłaszcza kwestii finansowych, ale także prawnych związanych z ochroną wizerunku. Dodała, iż nie ma jeszcze rozstrzygnięcia kierownictwa resortu w tej kwestii.

Reprezentantka MSW przypomniała, że od kilku lat Policja rozpowszechnia wyroki Trybunału (w formie opracowań odpowiednich do szkoleń przez Pełnomocników ds. Ochrony Praw Człowieka od 2004 r.). Materiały te są przesyłane do Komend Wojewódzkich oraz dostępne na stronach serwisu policyjnego. Publikacje dotyczące ochrony praw człowieka ukazują się również w miesięczniku 997.

Dodała również, że w dniach 17 i 18 grudnia 2013 r. MSW organizuje seminarium poświęcone agresji wśród funkcjonariuszy Policji. W czasie seminarium będzie miała miejsce charakterystyka przypadków nieludzkiego i poniżającego traktowania, analiza przyczyn, kwestie dotyczące skuteczności postępowania karnego, czy dyscyplinarnego.

Przedstawiciel Prokuratury Generalnej (dalej PG), Pan Piotr Turek dodał, iż aspekt proceduralny art. 3 Konwencji był analizowany przez Departament Postępowania Przygotowawczego PG. Ponadto PG monitoruje postępowania dotyczące agresywnych funkcjonariuszy, wydała też instrukcje dotyczące tego typu postępowań. Jednakże działania te nie dały oczekiwanego rezultatu, dlatego też aktualnie PG opracowuje wytyczne oparte na orzecznictwie Trybunału. Cenną pomocą przy ich redagowaniu byłoby przetłumaczenie Protokołu Stambulskiego.

W tym kontekście Przewodnicząca poinformowała, iż zaraz po wspomnianym spotkaniu roboczym MSZ zwróciło się do MS z prośbą o przekazanie Protokołu Stambulskiego. Ponadto zwróciło się też do Krajowej Szkoły Sędziów i Prokuratorów (dalej KSSIP) z prośbą o uwzględnienie w szkoleniach tej problematyki. Dodała, iż na dzień 17 stycznia 2014 r. planowane jest spotkanie z władzami szkoły i MS. Przewodnicząca dodała, iż obecny stan prawny jest niewystarczający, by zapewnić poszanowanie art. 3 Konwencji w kontekście tzw. spraw policyjnych. Dodała, iż widzi potrzebę wprowadzenia monitoringu i zapowiedziała, że będzie śledzić, jak postępuje zmiana przepisów dotyczących postępowania dyscyplinarnego. Przyznała, iż pewnym rozwiązaniem jest zapewnienie dostępu do obrońcy od momentu zatrzymania.

Przedstawiciel Naczelnej Rady Adwokackiej (dalej NRA), Pan Mikołaj Pietrzak, Przewodniczący Komisji Praw Człowieka NRA, przypomniał, iż w momencie zatrzymania Policja zaczyna ponosić odpowiedzialność za osobę zatrzymaną. Trzeba jednak wprowadzić wyraźnie taki model odpowiedzialności, żeby Policja miała motywację o dbanie o standardy, w tym poprzez wprowadzenie wyraźnej finansowej odpowiedzialności Skarbu Państwa.

Przedstawiciel MS przypomniał, iż dochodzenie odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych (art. 24 Kodeksu cywilnego, dalej kc) odwraca ciężar dowodu.

Reprezentant HFPCz przypomniał o zaleceniach Komitetu Przeciwko Torturom (CAT) w kwestii konieczności wprowadzenia do Kodeksu karnego definicji tortur.

Przedstawiciel PG dodał, iż Raport wspomnianego Komitetu aktualnie tłumaczy MS.

W tym kontekście reprezentant Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, Pan Igor Działuk poinformował, że w projekcie nie ma jeszcze definicji tortur. Dodał, iż kwestia ta może się oczywiście stać przedmiotem prac Komisji nowej kadencji.

Przedstawicielka MSW dodała, iż planowane Seminarium wykracza poza wyroki Trybunału, dlatego też jego program przewiduje dyskusję o rekomendacjach Komitetu przeciwko Torturom.

Przewodnicząca podsumowała, iż zapisuje tę kwestię, jako pytanie do MS i wyraziła nadzieję, że nadchodzący rok będzie rokiem prac nad powyższymi sprawami.

3. Wykonanie wyroków dotyczących praw reprodukcyjnych (*Tysiąc p. Polsce, R. R. p. Polsce, P. i S. p. Polsce*)

Przedstawicielka Ministerstwa Zdrowia (dalej MZ), Pani Anna Błaszczuk powiedziała, iż resort aktualnie podejmuje działania w celu realizacji tych wyroków głównie o charakterze upowszechniającym standardy i informacyjnym. Zdaniem MZ podstawowym problemem w ww. sprawach jest to, że zawiodło zastosowanie klauzuli sumienia. Jeśli chodzi o najnowszą sprawę, *P. i S. p. Polsce*, to sprawa bardziej skomplikowana, z udziałem innych podmiotów, w tym np. wymiaru sprawiedliwości. Pojawia się w niej też nowa kwestia – opieka duszpasterska w aspekcie negatywnym. Dodała, iż MZ rozważało wystąpienie z roszczeniem regresowym wobec podmiotów, które zawiniły, jednakże ze względu na ich mnogość jego zastosowanie nie przyniosłoby właściwego rezultatu.

Reprezentantka MZ poinformowała też, że MZ przygotował raport z działań podjętych w celu wykonania wyroku ws. *P. i S.* Dodała, iż w listopadzie odbyło się spotkanie z Konsultantami Krajowymi w dziedzinie Ginekologii i Położnictwa oraz Perinatologii, a także z Konsultantami Wojewódzkimi w dziedzinie Ginekologii i Położnictwa. Poruszono kwestie wszystkich trzech wyroków i problemów, jakich dotyczą. Powiadomiła również o przygotowanej przez MZ nowelizacji przepisów o sprzeciwie.

Rzecznik Praw Pacjenta (dalej RPP), Pani Minister Krystyna Barbara Kozłowska poinformowała, że jeśli chodzi o sprawę *P. i S.* i aspekt ujawnienia danych osobowych, to zgłosiła sprawę do prokuratury, jednakże bez oczekiwanego skutku. Wyraziła nadzieję że nowelizacja przepisów o sprzeciwie zadowoli wszystkich. Przewiduje bowiem skrócenie terminu jego rozpatrzenia z 30 do 10 dni. W tym kontekście dodała, iż biuro RPP zawsze traktuje sprawy pilne priorytetowo, o czym świadczy przypadek z lipca br. Ponadto nowelizacja przewiduje zniesienie obowiązku podania podstawy prawnej do zgłoszenia sprzeciwu, choć zawsze za pośrednictwem infolinii zainteresowani wniesieniem sprzeciwu pacjenci otrzymywali pełne informacje dotyczące powołania konkretnej podstawy prawnej. Dodała, iż istnieje obowiązek wpisywania odmowy wykonania świadczenia w dokumentację. Poinformowała o niepokojącej uchwale Naczelnej Rady Lekarskiej z dnia 6 grudnia 2013 r., zgodnie z którą sumienie lekarza jest nad prawem pacjenta.

Przewodnicząca zwróciła się do zebranych o zgłaszanie pomysłów na reakcję rządu na tę uchwałę.

Przedstawicielka BRPO zaproponowała zorganizowanie spotkania w mniejszym gronie. Dodała, iż BRPO z uznaniem przyjmuje projekt nowelizacji. Jednakże zdaniem BRPO problem obowiązku wskazania podstawy prawnej nie jest problemem nieistotnym. W opinii BRPO ta procedura zafunkcjonowała tylko dzięki uwrażliwieniu na te kwestie Biura RPP. Jednakże procedura powinna być dobra bez względu na podejście urzędników. Dodała, iż nadal nie można zgłosić sprzeciwu od ustnej opinii lekarza. Ponadto przepisy muszą być precyzyjne. Problemem jest fragmentaryczna definicja pacjenta. W tej definicji nie mieści się np. kobieta starająca się o dostęp do badań prenatalnych (przypadek *R.R.*). Zdaniem BRPO w rzeczywistości od odmowy lekarza skierowania na badania nie przysługuje sprzeciw. Ponadto obowiązek wskazania innego świadczeniodawcy/lekarza, który wykona należne świadczenie powinien spoczywać na instytucji, a nie na lekarzu.

Przewodnicząca zapowiedziała, iż konieczne jest zwołanie stolika roboczego z udziałem BRPO, Federacji na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny (dalej Federacja) i innych zainteresowanych podmiotów.

Przedstawicielka Federacji, Pani Karolina Więckiewicz wyraziła zadowolenie z chęci zorganizowania spotkania roboczego. W całości podzieliła zdanie BRPO. Dodała, że Federacja jest zwolenniczką daleko idącej nowelizacji przepisów regulujących instytucję sprzeciwu. Wyraziła wątpliwość w kwestii statusu orzeczenia Komisji Lekarskiej. Nie wiadomo, czy jest ono nowym orzeczeniem, czy ocenia tylko zasadność ocenianego orzeczenia. W jednej ze spraw Komisja Lekarska oceniała orzeczenie wydane przez Konsultanta Wojewódzkiego. Tu znaczenie ma hierarchia. Jeśli chodzi o klauzulę sumienia, to stanowisko samorządu lekarskiego jest zatrważające. Tymczasem poza umieszczeniem komunikatu na stronie MZ nie ma żadnych działań, nie ma przede wszystkim działań sprawdzających. W wyroku ws. P. i S. w par. 99 Trybunał pokazuje trend dotyczący efektu mrożącego przepisów karnych. Ponadto dostęp do świadczeń jest nierówny w różnych województwach. Zależy od tego, kto jest konsultantem wojewódzkim.

RPP poinformowała, iż w przytoczonej przez jej przedmówczynię sprawie orzeczenie konsultanta wojewódzkiego oceniali profesorowie z innych województw, zatem ocena była bezstronna i obiektywna.

4. Wykonanie wyroku ws. *Kędzior p. Polsce*

Przedstawicielka MZ poinformowała o założeniach projektu zmiany ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, zgodnie z którymi do umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej (dalej DPS) będzie potrzebna zgoda tej osoby lub sądu. Projekt ten trafi do uzgodnień międzyresortowych w styczniu 2014 r.

Reprezentant HFPCz zapytał, czy projekt przewiduje weryfikację stanu zdrowia osoby umieszczonej w DPS? Przewodnicząca odpowiedziała, że tak, w każdym czasie na życzenie pacjenta.

5. Prawa osadzonych niebezpiecznych (*grupa Horych i Piechowicz p. Polsce*)

Przedstawiciel CZSW poinformował, iż podjęto szereg działań uniemożliwiających praktyki naruszające Konwencję. Trwają prace nad nowelizacją Kodeksu karnego wykonawczego (dalej kkw), gdzie będą enumeratywnie wymienione przesłanki zezwalające na zastosowanie statusu N (więzień niebezpieczny), ale na krótko. Statystyka świadczy o tym, że klauzuli używa się coraz rzadziej. Obecnie istnieje 12 oddziałów, gdzie mogą przebywać więźniowie niebezpieczni, aktualnie takich więźniów jest 192, a miejsc jest ponad 400. W grudniu 2012 r. klauzulą N objętych było 201 osób.

Przedstawiciel CZSW dodał, iż SW też kiedyś miała kłopot z monitorowaniem przez funkcjonariuszy. Jednak zmiana kkw wprowadziła monitoring więźniów N i nie trzeba ich już kontrolować osobiście, bo cały obszar jest nagrywany.

6. Warunki bytowe w jednostkach penitencjarnych (*grupa Sikorski i Orchowski p. Polsce*)

Reprezentant CZSW przedstawił aktualny stan zaludnienia jednostek penitencjarnych na grudzień 2013 r.: 93,4 %. Dodał, iż w Systemie Dozoru Elektronicznego (dalej SDE) karę odbywa 4812 osób, a ukończyło odbywanie kary ponad 22 tys. osób. Ok. 20 tys. osadzonych co roku korzysta z warunkowego przedterminowego zwolnienia. Problemem jest to, co się dzieje po opuszczeniu zakładu karnego. Nie ma bowiem pomocy socjalnej.

Przewodnicząca zapytała, czy jest obecny przedstawiciel Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (dalej MPiPS)? Niestety był nieobecny.

Przedstawiciel CZSW dodał, iż duże znaczenie ma filozofia karania. Przykładowo zaludnienie jednostek penitencjarnych zmniejszy się dzięki zmianom w Kodeksie karnym (dalej kk), polegającym na depenalizacji niektórych drobnych przestępstw (jazda na rowerze pod wpływem alkoholu, drobne kradzieże).

7. Opieka medyczna (*grupa Kaprykowski p. Polsce*)

Wg przedstawiciela CZSW poziom opieki zdrowotnej w jednostkach penitencjarnych jest porównywalny z poziomem powszechnej służby zdrowia. Jej największe problemy wynikają z tego, iż pracuje w niej za mało lekarzy i system ich zatrudniania jest niewłaściwy. Dodał, że kierownictwo MS podjęło decyzję o opracowaniu programu modernizacji więziennej służby zdrowia, ma to być program rządowy.

Przewodnicząca przypomniała, iż przygotowując program warto zwrócić do konkluzji i zaleceń ekspertów Rady Europy w tematyce opieki medycznej w jednostkach penitencjarnych, która miała miejsce w listopadzie 2013 r.

Przedstawiciel HFPCz zapytał o harmonogram przyjęcia programu.

Reprezentant CZSW poinformował, że planuje się, iż pod koniec I kwartału 2014 r. program zostanie przekazany do konsultacji wewnątrzresortowych, a po nich do międzyresortowych. Dodał, że SW chciałaby zacząć realizować ten program jeszcze w 2014 r. Zaznaczył, że nie wiadomo jeszcze, jak wysokie środki finansowe zostaną przekazane na jego realizację. Dodał, iż świadczenia zdrowotne osadzonych są finansowane przez MS. Tymczasem niektórzy są ubezpieczeni, trzeba tę kwestię rozwiązać porozumieniem z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Przedstawicielka BRPO dodała, iż biuro monitoruje wykonywanie *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych* i zwróciła się o wzięcie objętych Konwencją kwestii pod uwagę w opracowywaniu programu.

8. Zmiana ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (*Adamkiewicz p. Polsce*)

Przedstawiciel MS poinformował o realizującej wyrok nowelizacji *ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich*, która została ogłoszona w dniu 1 października 2013 r.

Reprezentant HFPCz zaznaczył, że pomimo, iż z punktu widzenia wykonania wyroku ta zmiana jest wystarczająca, to jednak Fundacja postuluje dalej idące zmiany.

9. Przewlekłość postępowań sądowych (*grupa Kudła p. Polsce i grupa Podbielski p. Polsce*)

Przedstawiciele MS, wspomniany Pan Sędzia Maciej Kiełbik oraz Pani Sędzia Beata Wilkołek zaprezentowali informacje na temat środków podejmowanych w celu wyeliminowania przewlekłości postępowań sądowych. Poinformowali, iż według stanu na grudzień 2013 r. zawisłych było około 11,5 mln postępowań, a w 2012 r. około 14 mln. Mniej więcej 4% postępowań trwa ponad 12 miesięcy. Jeśli zaś chodzi o funkcjonowanie skargi na przewlekłość, to należy odnotować stopniowe zwiększanie zasądzanych świadczeń pieniężnych, które aktualnie średnio wynoszą około 3600 zł. Wspomnieli również o uchwale

Sądu Najwyższego (dalej SN) dotyczącej ustawy o skardze na przewlekłość, która ma zapobiec jej błędnej interpretacji przez sądy powszechne, polegającej na fragmentacji postępowań krajowych i w efekcie nie stwierdzaniu przewlekłości w sprawach, gdzie ona ewidentnie miała miejsce. Przedstawili informacje o nowelizacjach ustaw proceduralnych, w tym Kodeksu postępowania karnego (dalej kpk), która ma doprowadzić do skrócenia czasu trwania postępowań karnych i zwiększenia ich kontrydiktoryjności.

Reprezentantka Krajowej Rady Sądownictwa (dalej KRS), Pani Sędzia SN Katarzyna Gonera zwróciła się z prośbą o promowanie powyższej uchwały SN w ramach szkoleń dla sędziów. Dodała, iż konieczne jest przeszkolenie z nowej procedury karnej i dlatego czasowo zostały ograniczone inne szkolenia, w tym niestety te z zakresu praw człowieka. Tu przyczyną są także koszty.

Przedstawiciel HFPCz poinformował, iż Fundacja nawiązała współpracę z kilkoma kancelariami prawnymi i zapowiedział, że będzie składać komunikacje do Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawach dotyczących przewlekłości sądowych oraz przewlekłości tymczasowych aresztów (w kontekście kwestii dostępu do akt w postępowaniu przygotowawczym), a także w sprawach administracyjnych, takich, jak np. *Beller*, czy *Fuchs p. Polsce*. Wspomniał również, iż nadal nierozwiązana pozostaje kwestia wznowień postępowań cywilnych.

Przewodnicząca przypomniała, iż w *Sprawozdaniu z realizacji Programu Działań Rządu w sprawie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka za okres lipiec 2008 r. - lipiec 2012 r.* zawarta jest informacja, iż kwestia ta wymaga dalszej refleksji.

10. Przewlekłość tymczasowych aresztów (grupa *Trzaska p. Polsce*)

Przedstawicielka MS zaprezentowała informacje na temat środków podejmowanych w celu wyeliminowania przewlekłości tymczasowych aresztów. Poinformowała, iż w wyniku tych działań nastąpił systematyczny spadek aresztów i czasu ich trwania. Liczba wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztu zmniejszyła się o 22 %, a liczba samych aresztów o 22,2 %. Dodała, iż zarówno w 2012 r., jak i w 2013 r. Trybunał wydał tylko 2 wyroki stwierdzające naruszenie Konwencji z powodu przewlekłego aresztu. Podkreśliła pozytywną decyzję Komitetu Ministrów Rady Europy, dzięki której grupa wyroków dotyczących przewlekłych aresztów została przeniesiona ze wzmocnionej do zwykłej procedury nadzoru.

Przewodnicząca dodała, że liczba komunikacji dotyczących tego problemu spadła o 95 % i zaapelowała o utrzymanie tego trendu.

11. Prawo do obrony na wstępnym etapie postępowania przygotowawczego (Płonka p. Polsce)

W kontekście realizacji wyroku ws. *Płonka p. Polsce* przedstawicielka MS poinformowała o nowelizacji kpk, która weszła w życie 20 listopada 2013 r. Nowelizacja ta m. in. modyfikuje przesłanki obrony obywatelskiej (dot. osób, które nie ukończyły 18 lat, osób o określonym stanie zdrowia psychicznego) i precyzuje zastrzeżenie obecności prokuratora podczas widzenia z obrońcą. Ponadto ustawa zobowiązuje MS do przygotowania rozporządzenia.

Przedstawiciel HFPCz przypomniał, że dostęp do obrońcy na wczesnym etapie postępowania przygotowawczego może zapobiec brutalnym zachowaniom policjantów. Dodał, iż trzeba szukać rozwiązań na poziomie systemowym.

Przewodnicząca potwierdziła, że jako Pełnomocnik uwzględnia to rozwiązanie. Dodała, iż oczywistym jest, że zapewnienie każdemu obrońcy to kosztowne rozwiązanie, ale być może wystarczyłoby zapewnić pomoc obrońcy tzw. grupie osób wrażliwych („vulnerable persons”).

12. Kwestia nowelizacji ustawy *Prawo o zgromadzeniach* w kontekście wykonania wyroku ws. *Bączkowski p. Polsce*

Przewodnicząca przypomniała, że wyrok ws. *Bączkowski p. Polsce* jest niewykonany od kilku lat i po raz kolejny pojawia się w agendzie Zespołu. Poinformowała, że w dniu 19 listopada 2013 r. odbył się tzw. okrągły stół, tj. spotkanie strony rządowej i samorządowej z przedstawicielami BRPO oraz HFPCz. Dodała, że skoro zmienił się minister właściwy do wykonania ww. wyroku, to powinno zostać wystosowane nowe pismo w sprawie realizacji wyroku Trybunału. Poza tym w ciągu kilku lat od wydania wyroku standardy w zakresie zapewnienia wolności zgromadzeń zostały podwyższone (prace Komisji Weneckiej i Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie). Aktualnie wymagane jest nie tylko wydanie ostatecznej decyzji przez organ administracyjny przed terminem zgromadzenia, ale także możliwość kontroli sądowej, czy też sądowno-administracyjnej takiego orzeczenia również przed terminem zgromadzenia. Dlatego też należy, jak najszybciej wypracować realne i niezbyt kosztowne rozwiązanie.

Obecny na posiedzeniu przedstawiciel Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji (dalej MAiC) zapewnił, że przekaze te informacje swoim przełożonym.

Reprezentant HFPCz podkreślił, iż kontrola sądowa powinna nastąpić koniecznie przed datą zgromadzenia. Przypomniał, że Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego w sprawach, które mogą być istotne dla wykonania wyroku *Bączkowski p. Polsce*. Dodał, iż Fundacja jest przeciwna koncepcji, by organem kontrolnym były Samorządowe Kolegia Odwoławcze, to zdecydowanie musi być sąd. Przypomniał, że SN orzeka w niektórych sytuacjach nadzwyczajnych, a spraw dotyczących wolności zgromadzeń z pewnością nie będzie zbyt wiele, więc ten organ sądowy byłby właściwy.

Przedstawicielka KRS, jak podkreśliła, wyrażając swoją opinię, zgodziła się, że powinien to być wysokiej rangi sąd, ale niekoniecznie SN.

V. *Wystąpienia zaproszonych gości oraz wspólna próba określenia priorytetów w wykonywaniu wyroków Trybunału na 2014 r.*

Przedstawiciel HFPCz wyraził zadowolenie z obecności na posiedzeniu Zespołu reprezentantek Rzecznika Praw Dziecka. Do wyrażonych wcześniej postulatów dodał jeszcze jeden, by przejrzystość procesu wykonywania wyroków Trybunału była jeszcze większa niż jest, choć oczywiście widać tu znaczne postępy, zwłaszcza poprzez stworzenie i udostępnienie elektronicznej bazy dokumentów związanych z procesem wykonywania wyroków Trybunału i przekładów jego orzecznictwa.

Przewodnicząca poinformowała, iż plany działań i raporty z podjętych działań zaczęły być publikowane na stronie internetowej MSZ.

Przewodnicząca zwróciła się do zebranych o zgłaszanie do końca grudnia 2013 r. postulatów dotyczących kształtu oraz treści Raportu rocznego z wykonywania wyroków Trybunału, a do członków Zespołu o zgłaszanie do końca stycznia 2014 r. informacji, jakie powinny się znaleźć w raporcie za 2013 r.

Zamykając spotkanie, Przewodnicząca przekazała pozdrowienia od Ministra Artura Nowaka-Fara, Podsekretarza Stanu do spraw Prawnych i Traktatowych w MSZ, któremu obowiązki służbowe nie pozwoliły na uczestniczenie w posiedzeniu Zespołu.

VI. Informacje organizacyjne

O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu. W przypadku pytań proszę kontaktować się z Sekretarzem Zespołu (katarzyna.bralczyk@msz.gov.pl).

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Załączniki:

1. Odpowiedzialność finansowa za naruszenia Konwencji – rozwiązania innych państw.
2. Propozycje zmian do Zarządzenia w sprawie utworzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
3. Algorytm wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.
4. Uczestnicy posiedzenia Zespołu w dniu 12 grudnia 2013 r.

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 12 grudnia 2013 r., Pałac Foksal, parter, godz. 10.00-14.00**

Przewodnicząca Zespołu	Justyna Chrzanowska
Sekretarz Zespołu	Katarzyna Brańczyk
MSZ DPOPC	Justyna Kalicka
MSZ DPOPC	Magdalena Borowska
MSZ DPOPC	Eliza Suchożebrska
MSZ DPOPC	Joanna Płaszek (stażystka KSAP)
MSZ DPOPC	Łukasz Winny
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	Cezary Zaremba Monika Piłat
Ministerstwo Edukacji Narodowej	Grażyna Płoszajska
Ministerstwo Finansów	
Ministerstwo Gospodarki	Bożena Łukasik
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju	Katarzyna Waszkiewicz
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Jacek Dąbrowski
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	-----
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Bogatek
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	-----
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	-----
Ministerstwo Skarbu Państwa	-----
Ministerstwo Sportu i Turystyki	-----
Ministerstwo Sprawiedliwości	Maciej Kielbik Beata Wilkołek
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	Danuta Głowacka-Mazur Wirginia Prejs Renata Leoniak

Ministerstwo Środowiska	Łukasz Augustyniak
Ministerstwo Zdrowia	Anna Błaszczak Dariusz Poznański – Naczelnik Wydziału Psychiatrii i Patologii Społecznych, Magdalena Machura – starszy specjalista w Wydziale Organizacyjno-Prawnym
KPRM	Sylwia Spurek
Biuro Pełnomocnika ds. Równego Traktowania	Michał Czerepiński
Rzecznik Praw Pacjenta	Krzyszyna Barbara Kozłowska
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	Anna Błaszczak
Biuro Rzecznika Praw Dziecka	Agata Jasztal z Zespołu Spraw Międzynarodowych i Konstytucyjnych BRPD Martyna Michałak z Zespołu Spraw Rodzinnych i Nieletnich BRPD
Kancelaria Prezydenta	Andrzej Dorsz
Rada Legislacyjna	-----
Krajowa Rada Sądownictwa	Katarzyna Gonera
Trybunał Konstytucyjny	Anna Pudło
Naczelny Sąd Administracyjny	Andrzej Skoczyłaś Agnieszka Wilk-Ilewicz
NIK	Zbigniew Wrona
Biuro Prokuratora Generalnego	Piotr Turek
Prokuratura Generalna Skarbu Państwa	Anna Mazgajska
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Michał Zoń

Kancelaria Senatu	Joanna Granowska
Kancelaria Sejmu	Agnieszka Grzelak Ziemowit Cieřik
Przewodnicząca Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP	-----
Przewodniczący Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP	-----
Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Adam Bodnar
Federacja na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny	Karolina Więckiewicz
Amnesty International	Draginia Nadaźdin
Naczelna Rada Adwokacka	Mikołaj Pietrzak Artur Pietryka
Krajowa Rada Radców Prawnych	Maria Ślęzak, Wiceprezes KRRP
Komisja Kodyfikacji Prawa Karnego	Igor Działuk Beata Wiraszka-Bereza
Komisja Kodyfikacji Prawa Cywilnego	Robert Zygađo